

Второ заседание

Четвъртък, 16 декември 1982 г.

(Открито в 10 часа)

Председателстващ Атанас Димитров: Другарки и другари народни представители! В залата има необходимия брой народни представители и можем да започнем нашата работа. Откривам второто заседание на осмата сесия на Народното събрание.

Продължаваме с разисквания по законопроектите за единния план за социално-икономическото развитие на Народна република България през 1983 г. и за държавния бюджет на Народна република България за 1983 г.

Има думата другарят Димитър Попов.

Димитър Попов: Уважаеми другарки и другари народни представители! Предложените на нашето внимание законопроекти за единния план и бюджета на страната за 1983 г. отразяват в максимална степен утвърдените от Дванадесетия конгрес на Българската комунистическа партия цели и задачи на нашето развитие и осигуряват изпълнението на приетия от Народното събрание Закон за единния план за социално-икономическото развитие на Народна република България през осмата петилетка.

Те отговарят на действителните възможности на създадената мощна материално-техническа база на народното стопанство, на кадровия потенциал на нацията, определят параметрите на съзидателния труд на българския народ за претворяване на конгресните решения, за по-нататъшния възход на родината.

В проектите за плана и бюджета са отразени основните постановки от теоретичните разработки и практически подходи, направени от др. Тодор Живков след Дванадесетия конгрес на партията.

Всичко това създава реални възможности и през следващата 1983 г. икономиката да се развива със стабилни темпове за всеобхватен социален и културен прогрес. Това е изклю-

чително важно завоевание на социалистическа България в съвременната усложнена международна обстановка и неблагоприятна икономическа конюнктура в капиталистическите страни.

В условията на остра суровинна и енергийна криза, когато правителствата на почти всички страни търсят форми и средства да излязат от трайната икономическа стагнация, Народна република България се развива със стабилни темпове; поддържа активен валутен баланс; запазва доброто жизнено равнище на народа ни.

Това е едно от най-големите достойнства на предложения план.

Тези успехи ние дължим преди всичко на правилната политическа, икономическа и социална стратегия на Българската комунистическа партия, на нейния Централен комитет, който под вещото и далновидно ръководство на генералния секретар на Централния комитет на Българската комунистическа партия др. Тодор Живков неотклонно и последователно организира партията и народа за претворяване на партийните предназначения в живота.

Те са резултат на политиката на дружба, сътрудничество и братска взаимопомощ със Съветския съюз и другите социалистически страни — политика, която осигурява надеждно развитие на нашата икономика.

Затова силна е вярата на трудещите се от Варненски окръг в нашето партийно и държавно ръководство, непоколебимо е единството ни около ленинската априлска линия на Централния комитет, вдъхновен е стремежът ни да работим за изпълнението на новите големи задачи, които днес се поставят пред нас.

Като народен представител подкрепям проектите за единен план и бюджет на страната за 1983 г., както и темпове, пропорциите и показателите на предложените законопроекти.

Определено място в целокупното развитие на страната и през следващата година се пада на Варненски окръг. Планът на окръга е разработен в съответствие с основните темпове и пропорции на националната ни икономика. За някои отрасли и дейности показателите са над средните за страната.

Наред с това трябва да се подчертае, че съществуват значителни резерви. Тяхното разкриване и включване в насрещните планове ще гарантира изпълнението и преизпълнението на държавните задачи. От нас в най-голяма степен зависи каква организация ще съумеем да създадем за тяхното най-пълноценно използване.

Ние приключваме стопанската 1982 г. с добри резултати. Предсрочно ще бъдат изпълнени всички показатели, характеризиращи ефективността на окръжната икономика. Като ця-

ло окръгът достигна снижение на материалните разходи с 1,6 пункта спрямо държавната задача. Само в Стопанския химически комбинат в Девня материалните разходи по държавния план ще бъдат снижени с около 9 пункта. Това представлява икономия на: 2 млн. и 280 хил. куб. м природен газ, 10 хил. и 800 т азотна киселина, над 830 т апатит и фосфорит и още много други ценни за народното стопанство суровини и материали.

Какво се предвижда с плана на окръга за 1983 г.?

През следващата година съвкупната печалба на окръжната икономика ще нарасне спрямо 1982 г. с 12,7 на сто, а в промишлеността — с 28 на сто. Обществената производителност на труда ще се повиши с близо 8 на сто. В натурално отношение се предвижда да бъдат произведени повече от 1982 г. 8500 дизелови двигателя, 72 хил. т минерални торове и др.

Значителен ръст се предвижда и в корабостроителното производство.

Продължава тенденцията за намаляване на материалоемкостта на продукцията. Материалните разходи ще бъдат снижени с повече от 14 млн. лв.

На основата на по-нататъшната концентрация и специализация на производството по-нататъшно развитие ще получат водещите отрасли на окръжната икономика. Делът на продукцията от структуроопределящите отрасли на промишлеността — химия, машиностроене, енергетика и производство на строителни материали, ще достигне 60 на сто. Съществени изменения ще настъпят и в социалното развитие на трудовете колективи и на окръга като цяло.

Паричните доходи на човек от населението ще нараснат с 4,8 на сто, а обемът на стоките и услугите — с 6,1 на сто. Ще бъдат построени 109 нови класни стаи, 900 места в детски заведения, хиляди нови жилища и т. н. Ще продължи развитието на техническата и социалната инфраструктура на окръга.

За всичко това ние отправяме своята гореща благодарност към Централния комитет на партията и правителството.

Как виждаме своите основни задачи през следващия период?

Главното ни внимание е насочено към издигане ефективността на окръжната икономика. Известно е, че нашият окръг е на първо място в страната по фондовъоръженост на едно заето лице, но заедно с това и че структуроопределящите отрасли и особено промишлеността се отличават със значителни разходи на материали, енергия и труд.

Тежката химическа промишленост в Девня преработва милиони тонове суровини и материали. Някои химически производства, както и циментовата промишленост поглъщат из-

ключително много енергия. Корабостроителното производство изисква големи количества метал и труд. Морското стопанство е много фондоемък подотрасъл.

За да решим организационно основните въпроси за икономия на суровини, материали, метали, горива и енергия, завършваме разработката на окръжната програма „Материали'85“, в която е използван опитът на научно-производственото обединение „Кислородмаш“ — Одеса — „Целият прираст на продукцията с икономисани материали“.

Това е задача, която можем да решим само със сериозни изменения на конструкциите, с принципно нови технологии и с дълбочинна преработка в химическата промишленост.

Тук само силното желание за икономии и строго спазване на съществуващите технологии е твърде посредствено условие за постигане на предвидените резултати. Науката, която има богата основа за развитие във Варненски окръг, конкретно подпомагана от Министерството на машиностроенето и електрониката, от Министерството на химическата промишленост и от другите министерства и функционални ведомства, трябва да реши солидно тези въпроси.

Затова 1983 г. за нас ще бъде решаваща за преодоляването на редица производствени трудности в Девненския промишлен комплекс, за ефективно противодействие на влошената международна конюнктура в морския транспорт и корабостроенето, за пълното натоварване на фериботния комплекс и стабилизирането на някои други производства, свързани с осигуряването на националните баланси на страната.

В тази насока голямо значение и роля ние отдаваме на разработването на насрещните планове.

Вече втора година изграждаме насрещните планове по селищни системи. Включихме и широк кръг научни работници, специалисти от научноизследователските звена и институти. Тази практика показва добри резултати.

Сериозно внимание отделяме за издигане равнището на окръжния аграрно-промишлен комплекс, особено на развитието на зърнопроизводството и животновъдството и осигуряване населението с основни селскостопански продукти. С не по-малка грижа подходяме и към жилищното строителство, където трябва да задоволяваме големи нужди на населението от гр. Варна, и към базата на системата за комплексно обществено обслужване. Специфичните особености на окръжната икономика — нейната голяма фондоемкост, значителни суровинни, материални и енергийни разходи, ни карат да насочим главното си внимание и към разширяване обхвата и съдържанието на бригадната организация на труда, към превръщането на бригадите от нов тип в действителни стопани на социалистическата собственост.

В това отношение основните положения на партийната концепция за нов Кодекс на труда ни въоръжават с нови, високоефективни форми и средства на организаторска и политическа работа.

Другарки и другари народни представители! В заключение искам да поставя и някои въпроси, които в една или друга степен досега са били подценявани и не се решават и с плана за 1983 г.

Първият от тях се отнася до изграждането на регионална транспортна система в Девня. Този въпрос не е нов, по него е издадено Разпореждане № 131 на Министерския съвет от 1980 г., но досега почти нищо не е направено. Ръчният труд на докерите от пристанище Варна-запад, при това тежък и непривлекателен, се запазва на „високо“ равнище, а липсата на технологичен транспорт не позволява внедряването на комплексна механизация в претоварната дейност. Сега обработваме около 4,5 млн. т товари, а трябва да достигнем 6 млн. т годишно. Ежедневно в Девненския промишлен комплекс се обработват около 12—13 хил. т товари.

Считам, че разпореждане № 131 на Министерския съвет трябва да се актуализира, като се осигури целево със средства и изпълнители.

Сериозен социален, икономически, а вече бих казал и политически въпрос, става корекцията на река Провадийска. През няколко години там стават наводнения, които заливат град Провадия и причиняват значителни материални щети. Само при последното наводнение през 1980 г. държавата изплати близо 7 млн. лв.

По този повод излезе специално решение на Министерския съвет, което решава някои принципи и оперативни проблеми. Ако изпълнението на това решение продължи с досегашния темп, на практика това би означавало премахването на опасността от ново бедствие едва след две петилетки.

Предлагам обект „Корекция на река Провадийска“ да се наблюдава на национално равнище с оглед неговото завършване в рамките на осмата петилетка.

Третият въпрос, който искам да поставя, е въпросът за топлофикацията на град Варна. Този проблем има дълга история. Не можем обаче да продължаваме и сега да смятаме, че във Варна е само лято. Имаме принципно съгласие с Министерството на енергетиката да намерим трайно решение на въпроса чрез използване възможностите на ТЕЦ — Варна. Предлагаме Държавният комитет за планиране да подкрепи предложението за реконструкцията на ТЕЦ — Варна, и тя да започне още през следващата година.

Другарки и другари! Приключва една пълна с трудови делници и достойни дела година.

Искам да уверя народните представители, че трудещите от Варненски окръг, единни и сплотени около априлската линия на Централния комитет на Българската комунистическа партия, с творческо дръзновение и отговорност ще изпълнят задачите, които се поставят пред тях за 1983 г.

Благодаря за вниманието! (Ръкопляскания)

Председателстващ Атанас Димитров: Има думата народният представител Миладин Шатаров.

Миладин Шатаров: Другарки и другари народни представители! Предвидените с проекта за единния план за социално-икономическото развитие и бюджета на Народна република България стабилни темпове и пропорции през 1983 г. са важен етап към изпълнението на главната социално-икономическа задача на осмата петилетка за „все по-пълно и комплексно задоволяване на непрекъснато нарастващите материални, духовни и социални потребности на нашия народ“.

Ние обсъждаме държавния план и бюджета на страната в условията на изключителен политически и трудов подем. Той е предизвикан от предложената за всенародно обсъждане партийна концепция за нов Кодекс на труда, разработена от др. Тодор Живков. Политическият и трудовият подем се дължат и на удовлетворението от успешното изпълнение на икономическите и социални задачи за първите две години от осмата петилетка. Няма съмнение, че след утвърждаването им законите за единния план за социално-икономическото развитие и държавния бюджет ще предизвикат нов прилив на енергия и трудов ентусиазъм у всички трудещи се, защото те показват стабилните и все по-нарастващи възможности на нашата социалистическа икономика да задоволява повишаващите се потребности на трудещите се.

Българските професионални съюзи подкрепят изцяло предложените проекти за държавен план и бюджет за 1983 г.

В същото време искам да подчертая нашата готовност да поемем полагащите се ангажменти като „съучастници и съотговорници“ за съдбата на плана, да превърнем неговите показатели в конкретна трудова задача на всеки колектив и работник.

Ние подкрепяме проектоплана, защото:

първо, той осигурява претворяването в живота на партийната стратегия за повсеместна интензификация на производството и останалите сфери на обществения живот. В проекта всички показатели за икономически растеж за 1983 г. са по-високи от тези, които преди една година утвърдихме в плана за 1982 г. и които, както чухме от доклада на др. Станиш Бонев, ще се преизпълнят. И всичко това става в усло-

вията на усложнена международна политическа и икономическа обстановка;

второ, предложените проекти за плана и бюджета за 1983 г. имат ясно определена социална насоченост. Стабилни са показателите, които ще характеризират по-нататъшното повишаване на жизненото равнище на народа.

През месеца, в който се навършват 10 години от приемането на знаменитата Декемврийска програма на партията, ние отчитаме богатите ѝ плодове и бележим нови задачи в това направление;

трето, Българските профсъюзи подкрепят предложените проекти за държавен план и бюджет за 1983 г., защото те са разработени в съответствие с изискванията на новия икономически подход и неговия механизъм.

За трудовите колективи това означава диалектическа връзка между обема и ефективността на производството, от една страна, и степента на задоволяване на социалните потребности според принципа „както работим — така ще живеем“. Но също така проличава и обратната връзка, че „грижата за производството започва от грижата за трудовия човек“. Че проектът за държавен план е разработен в съответствие с изискванията на икономическия подход и неговия механизъм, се вижда и от стабилността на плановите показатели. Както вече беше подчертано, всъщност сега ние утвърждаваме актуализирани показатели на разпределената миналата година държавна задача на плана за 1983 г. Направен бе сериозен опит и се създадоха условия да не се изземват разкритите от трудовите колективи резерви. Това личи и от сегашната работа по формирането на насрещните планове. Само такъв подход може и действително дава възможност за творчество и инициатива в трудовите колективи за разкриване на резервите в процеса на насрещното планиране. Но тази постановка има и обратна страна, която ние също одобряваме. Това, което даден колектив не е дал на обществото през изтеклите две години на петилетката по негова вина, сега следва да се включи в държавната задача.

И най-после Българските професионални съюзи одобряват предложения план и бюджет, защото при тяхната подготовка се даде възможност наред с държавните органи и ръководства да участвуват и профсъюзните органи и организации. В изпълнение на своята роля като обществен гарант за приложението на новия икономически механизъм Българските професионални съюзи имаха възможност да дадат своите предложения още при формирането на държавната задача. Състоя се и съвместно заседание на Бюрото на Централния съвет на Българските професионални съюзи с Националната планова комисия, на което се обсъди проектът за единния план. Направените предложения бяха внесени в

Министерския съвет, които в основни линии са отразени в проекта.

Осъществяването на тясно и равноправно сътрудничество и взаимодействие между държавните и стопанските органи и организации и Българските професионални съюзи е израз на разширяването и задълбочаването на демократизма в планирането и в пълно съответствие с партийната постановка за издигане ролята на профсъюзите в политическата система на нашето общество. Разбира се, ние ясно съзнаваме, че с това нарастват и нашите задължения и отговорности.

Другарки и другари! Няма никакво съмнение, че нашата материална база и измененията, които ще настъпят в нея през следващата година, съдържат определени резерви за по-голямо нарастване на обществената производителност на труда от това, което се предвижда в законопроекта. Особено големи са в това отношение резервите в усъвършенствването на социалистическата организация на труда. Опитът на най-добрите бригади от нов тип в селското стопанство и някои други отрасли показват големите възможности, които съдържа в себе си бригадната организация и чрез нея да се използват принципите на икономическия подход от всеки работник за повишаване обществената производителност на труда и ефективността на производството.

Определени трудности в нашата работа сега се срещат в борбата за намаляване на материалоемкостта на продукцията.

Една от причините за това е, че все още резервите в това отношение се търсят на самото работно място. Без да омаловажаваме ролята на работника, който на своето работно място се стреми да намалява материалните разходи, трябва да отбележа, че все още не сме разгърнали навсякъде истинска борба за внедряване на принципно нови, малкоресурсни технологии. Това е възможно само с обединените усилия на научните и внедрителските звена, на стопанските и профсъюзните ръководства и на самите работници и селскостопанските труженици.

Значителни са резервите, които притежаваме, за по-нататъшно намаляване на ръчния труд.

На своя Девети конгрес Българските професионални съюзи обявиха борбата за намаляване на ръчния труд за свой ударен фронт, но все още резултатите са незадоволителни.

Този проблем не може да се реши само със силите на рационализаторите и изобретателите. Необходимо е по планов ред, със силите на нашето машиностроене и чрез внос с ускорени темпове да се насити селското стопанство и хранителната промишленост със съвременна техника, за да се облекчава трудът на работниците и да става той по-производителен.

Като деятел в областта на селското стопанство и хранителната промишленост искам да поставя още един въпрос, който не е нов. Става дума за производствено-битовите условия на значителна част от селскостопанските труженици.

Държавни, стопански и профсъюзни ръководства са длъжници в това отношение пред селскостопанските труженици. Незадоволително е решен проблемът за транспорта до работното място и обратно за работниците в растениевъдството, в редица ферми и на полето липсват подходящи битовки, незадоволителен е обхватът, столовото хранене, има специфични проблеми на жените и младежите в селското стопанство.

Сега ние разгръщаме обявеното от Деветия конгрес на Българските професионални съюзи движение: „Във всеки трудов колектив висока култура на бита и обслужването“.

Съзнаваме, че много от тези проблеми могат да се решат във и със силите на трудовите колективи. Има обаче проблеми, които не са по силите на самите трудови колективи. Някои от тях трябва да се решат с плана.

Считам, че има ререзви за по-висок темп за нарастване обема на битовите услуги от това, което е заложено в представения проект.

Очевидно с насрещните планове и особено със засилване на социалните функции на трудовите колективи следва да се търсят възможности за значително увеличаване на тези услуги в духа на разработените в партийната концепция за нов Кодекс на труда пътнища и средства за решаване на този проблем.

Другарки и другари народни представители! Законопроектите за единния план за социално-икономическото развитие на Народна република България и държавния бюджет за 1983 г. създават необходимите предпоставки и условия за делова и ползотворна работа на трудовите колективи при разработването и изпълнението на насрещните планове. Сега в тези колективи се разгръща социалистическо съревнование за комплексно и пълно разкриване на резервите в производството и за включването им в насрещните планове. Борбата е всяка бригада да разработи и приеме свой насрещен план, да внедри вътрешностопанската сметка и да осигури своята самоиздръжка.

Ръководно начало при изграждането на насрещните планове е най-тясното обвързване на икономическите със социалните ефекти и придобивки, които ще се получат от изпълнението и преизпълнението на производствените задачи, от достигането и надминаването на критериите на Националното съвещание от октомври 1981 г.

Трудовата и творческата активност на работниците и специалистите се насочва към решаването на конкретните задачи по интензификацията на производството, внедряването

на научно-техническите постижения и челния опит, намаляването на ръчния труд, за реализиране на още по-големи икономии на суровини, материали, горива и енергия.

В своята организаторска и масово-политическа работа Българските професионални съюзи отделят особено внимание на разгръщането на инициативите на колективите, работниците и специалистите за претворяване в живота поръката на Деветия конгрес на БПС: „От всеки работник и специалист — предложение! Всекидневна работа и борба за разкриване на резервите“. „Всеки колектив — с високоефективен насрещен план!“.

Не може да кажем, че навсякъде профсъюзните органи и организации са станали наистина движеща сила в насрещното планиране, но определен напредък има.

Стремешът всяка бригада да разработи и приеме свой насрещен план за 1983 г. има и друго съществено измерение — с това се създават предпоставките и условията трудният колектив, както посочи др. Тодор Живков на Деветия конгрес на Българските професионални съюзи и както е дебело подчертано в партийната концепция за нов Кодекс на труда — „действително да влезе в ролята на стопанин на социалистическата собственост“. За да се реализира докрая това изискване, е нужна дружна и целенасочена работа на държавните, стопанските и профсъюзните органи и организации.

Профсъюзните органи и организации ще поемат своите отговорности, ще подпомогнат стопанските организации за разгръщане на социалистическото съревнование сред трудещите се за разкриване на резервите, за разработване на високоефективни насрещни планове и за тяхното изпълнение, за благото и щастието на нашия народ!

С ясното съзнание, че изразявам възжеланията и на избирателите от героичния 367-ми Антоновски избирателен район, ще гласувам за предложените проекти за единния план за социално-икономическото развитие и за държавния бюджет на Народна република България през 1983 г.

• Благодаря за вниманието! (*Ръкопляскания*)

Председателстващ Атанас Димитров: Има думата народният представител Димитрина Иванова.

Димитрина Иванова: Другарки и другари народни представители! Заставам на тази трибуна с високо чувство на отговорност и дълг.

Отговорност от предоставената ми възможност като народен представител да изразя пред вас отношението на моите избиратели, а като член на Централния комитет на Димитровския комунистически младежки съюз — отношение-

то на димитровските комсомолци, на българската младеж към държавния план.

Дълг да пренесе оптимизма и творческия подход от тази зала в трудовите колективи, където се формират насрещните планове за следващата година.

Днес ние обсъждаме законопроекти с особена важност. С проекта за единен план за социално-икономическото развитие на страната през 1983 г. правилно се посочват конкретните пътища за изпълнение на изискванията на Дванадесетия конгрес на Българската комунистическа партия и задачите, поставени от др. Тодор Живков на Октомврийското съвещание през миналата година. Това е план реален, план изпълним, план, който осигурява развитието на народното стопанство със стабилни темпове. Ето защо подкрепяме проектите за единния план и бюджета за 1983 г.

Ние добре разбираме, че работата по разработването на проектоплана за 1983 г. е само един етап и тепърва ни предстои голяма и сериозна работа след неговото утвърждаване. Сега повсеместно се разработват насрещните планове и в този процес все по-зряла младежка позиция имат комсомолските дружества и организации.

Аз работя в завод „България“ вече осем години като предачка. Ние също подготвяме нашия насрещен план за 1983 г. Подготвяме го във ведра и оптимистична обстановка, защото за нас равностойността за изминалата година е положителна, по-добри са резултатите от нашия труд, по-големи са социалните ни придобивки. Успешно внедряваме новия икономически механизъм и при нас той вече доказва своите предимства.

Разработените от др. Тодор Живков Основни положения на партийната концепция за нов Кодекс на труда дава нови перспективи за развитие на трудовия колектив, за утвърждаване на всеки човек чрез труда. Това ни окриля.

Ето в такава обстановка младежкият трудов колектив, в който работя, младежките колективи в цялата страна с още по-голяма готовност приемат държавните планови задачи и на тяхна основа ще формират насрещния план като истински план на стопани на социалистическата собственост.

Другари! На съвременния етап осигуряването на стабилни темпове на планово развитие на народното стопанство е възможно единствено по пътя на интензификацията.

В отговор на приетия от Дванадесетия конгрес на Българската комунистическа партия решителен курс на интензификация Четиринадесетият конгрес на Димитровския комунистически младежки съюз утвърди младежката инициатива „Научно-техническият прогрес и челният опит — територия на младежкото дръзновение“. Тя вече има конкретни измерения и в работата на младежкия ни трудов колек-

тив. За нас, комсомолците от завод „България“, главното е внедряването на научно-техническия прогрес и челния опит за постигане на високо качество на труда, високо качество на произведената продукция. Тези въпроси ние все по-успешно решаваме и чрез насрещния план.

Ние съзнаваме, че за да сме в крак със съвременните изисквания на науката и техниката, трябва да се опираме на специалистите от научните институти, които работят по нашите проблеми. Клубът за техническо и научно творчество на младежта от няколко години осъществява съвместни разработки с млади специалисти от институти по облекло и текстил и Централния научен институт по комплексна автоматизация. И в момента в процес на разработка са две теми, свързани с по-ефективна организация на труда в производството. Аз няма да посочвам очаквания икономически ефект — специалистите казват, че той ще бъде значителен. По-важното е, че след внедряването им организацията и отчитането на нашия труд ще бъдат по-добри, ще доведат до по-висока лична отговорност, до по-пълноценното използване на наличната техника.

При разработването на насрещния план ние отдаваме голямо значение и на усвояването на челния опит. В завода са сформирани 10 школи за челен опит. Имах възможност през последните три години да предам опита си в четири школи за 40 работнички. През този период променихме и изискванията за предаване и усвояване на челния опит. Докато в началото обръщаме внимание само на начина на работа и бързина, то сега главното е качеството. През следващата година се предвижда през школите за челен опит да преминат всички новопостъпили работнички.

Чрез насрещния план ние разкриваме допълнителни резерви от икономия на суровини, материали и електроенергия. Само за тази година те са близо 35 хил. лв., а през следващата предвиждаме да бъдат още по-големи. Но това не става за сметка на качеството на продукцията. Напротив! Нашите усилия сега са насочени и към повишаване качеството на продукцията, и към увеличаване на икономиите. Тези изисквания ние осъществяваме на основата на по-доброто качество на труда. И тези наши усилия и успехи са част от стремежа на българската младеж да се труди и произвежда по-качествено. Ние, младите труженици, обединени от девиза „За високото качество — комсомолска гаранция“, разгръщаме нашите сили и способности в общата борба за високо качество на основата на постиженията на научно-техническия прогрес и челния опит, като използваме най-рационално предимствата на новия икономически подход и механизъм. И тук от тази отговорна трибуна бих искала да заявя, че въпросите за качеството на труда и продукцията

ще навлязат трайно в трудовите делници на комсомолските дружества и организации, на младежките колективи.

Не по-малко важни са въпросите и на образованието и квалификацията на младите хора. Бих искала да приведа един пример. През 1978 г. в завод „България“ беше завършена пълна реконструкция и модернизация. Сега работим с най-съвременна техника. За съжаление обаче образованцето и квалификацията на много от младите хора не отговарят на изискванията за работа с тази техника. А това важи и за целия отрасъл на текстилната промишленост! При нас в завода половината от младите работници са без средно образование, а са създадени добри условия за неговото завършване. Изграден е професионално-учебен център на територията на завода, има заводски паралелки, на учащите се се осигуряват отпуски. Въпреки това броят на завършилите е много малък. Мисля, че основната причина за това състояние на нещата е липсата на перспектива за израстване в професията. Един герой на социалистическия труд и един дългогодишен челник имат същия IV разряд, както и един току-що завършил 45-дневен курс на обучение нов работник. Освен това няма разлика в трудовото възнаграждение на младия специалист със средно образование и на постъпилите с основно образование.

Ето защо на мен и на монте колежки много ни допадна онзи момент от Основните положения на партийната концепция за нов Кодекс на труда, който се отнася до растежа на трудовия човек на едно и също работно място. Очевидно и при нас някои неща трябва да се променят, за да се създадат необходимите предпоставки за разгръщането на истински подход за повишаване на образованието и квалификацията. Наскоро в Централния комитет на Димитровския комунистически младежки съюз се проведе среща с ръководството на Министерството на леката промишленост, на която бяха обсъдени тези въпроси и се набелязаха мерки за тяхното успешно решаване в нашия отрасъл.

Другарки и другари! За нас е ясно, че колкото повече се увеличава младежкият принос в разкриването на производствените резерви, в пренепълненето на държавните задачи, толкова по-добре ще се задоволяват потребностите на младите хора, по-справедливо ще се решават нашите социални проблеми. Писмото на др. Тодор Живков до ЦК на ДКМС постави изискването по-нататъшното подобряване на условията за подготовка и реализация на младежта да се осигуряват чрез плановете за социално-икономическото развитие на всички равнища. В изпълнение на това изискване през осмата петилетка за първи път в плановата практика бяха утвърдени комплекс от показатели за подготовка и реализация на младежта, обособени в териториален и ведомствен разрез

на плана в раздел „Младежки дейности“. При тяхното разработване активно участва Димитровският комсомол. Така той обогатява своята позиция в насрещното планиране, по-пълноценно осъществява функциите си на изразител на младежките потребности и интереси, по-широко въвлича младежта в разработването на насрещните планове.

В хода на подготовката си за участие в настоящата сесия направих някои срещи и консултации в Централния комитет на Димитровския комунистически младежки съюз и като негов член искам да споделя, че в предложението за обсъждане проект за плана е планирано подобряването на основните условия за развитие на младото поколение, което ще се извършва с централизирани средства и материални ресурси на държавата. Независимо от обективно възникналите затруднения, предизвикани от изострянето на суровинно-енергийния проблем и други фактори с международно значение, считаме, че така разработените показатели за младежта отговарят на новите по-високи критерии в работата с младото поколение. Чрез тях се планират необходимите условия за подготовка и реализация на младежта в труда и научно-техническото творчество, за пълноценно оползотворяване на свободното време и необходимата материална база и за подобряване на жилищните условия на младите семейства. Така например на национално равнище в проекта за единен план за социално-икономическото развитие за 1983 г. се предвижда фонд „Млади новобрачни семейства“ да се увеличи с още 5630 жилища. Предвидените с плана капитални вложения възлизат на 33 млн. и 658 хил. лв. при очаквано изпълнение за тази година около 29 млн. лв. и отговарят на нараналите потребности на младежта. Наред със средствата за изграждане на пионерски и младежки домове и клубове се предвиждат и капитални вложения за строителство на ученически и студентски общежития, лагери и почивни станции, спортна база, база за военнотехническа подготовка и др.

Същевременно за по-нататъшното подобряване на условията за подготовка и реализация на младежта предлагаме:

Първо, при подготовката и приемането на насрещните планове за 1983 г. министерствата и другите ведомства да засилят въздействието си върху организациите от техните системи, а народните съвети — върху поделенията на стопанските организации от селищните системи с оглед достигането на задачата по осигуряване на работни места за настаняване на работа на завършилите млади специалисти и квалифицирани работници, както тя е определена в проектоплана. През 1983 г. в него са планирани 105 291 работни места, което съответствува на броя на завършващите. Но веднага искам да подчертая, че задачата за осигурените работни ме-

ста чрез плановете на стопанските организации за тази година не беше достигната.

Второ, окръжните народни съвети при окончателното определяне в комплексните териториални програми на жилищата на млади новобрачни семейства да потърсят допълнителни възможности за увеличаване на техния брой над определения минимум 10 на сто от всички новопостроени жилища.

Наред с това чрез плана на национално равнище се стимулира кооперативното жилищно строителство, но досега в повечето окръзи не се предвижда изграждането на младежки жилищностроителни кооперации, които съгласно нормативните разпоредби се ползват с предимство. Това е един резерв за решаване на жилищния проблем на младите семейства.

Другарки и другари! Предстои ни да приемем закон за единния план за социално-икономическото развитие на страната и за държавния бюджет за 1983 г. — план напрегнат, но изпълним. Именно това ни кара да бъдем още по-мобилизирани и да разкриваме всички онези резерви, които ще гарантират изпълнението и преизпълнението на държавния план. На големите задачи димитровските комсомолци, цялата българска младеж ще отговорят с напрегнат труд, с дръзновени дела, учение и творчество за тяхното цялостно изпълнение. Защото сме убедени, че от качеството и количеството на нашия труд зависи в крайна сметка нашата многостранна подготовка и високоефективна реализация.

Благодаря за вниманието! (*Ръкопляскания*)

Председателстващ Атанас Димитров: Има думата народният представител акад. Сава Гановски.

Сава Гановски: Уважаеми другарки и другари! Наистина най-важното и отговорно заседание на Народното събрание е разглеждането на бюджета и плана на нашето социалистическо строителство. Тези документи се обсъждаха достатъчно и са на такава висота, че трябва още малко да добавим и единодушно да ги приемем. Но най-важното и трудното е да ги изпълним. Тук е една от нашите беди. Всички ние сме съгласни с новите задачи, подкрепяме решенията на Дванадесетия конгрес на партията, но често пъти работим по старому. Ето защо, като решаваме и приемаме новите план и бюджет, мисля че основната предпоставка за тяхното изпълнение е наистина да се преустроим и по места, но и самите ние, народните представители, трябва да вземем дейно участие в провеждането на това голямо мероприятие. Ние, народните представители, трябва да си дадем сметка какво можем, какво не ни стига, за да можем пълноценно да се вклю-

чим в борбата за изпълнението на тези големи задачи. Голяма част от нашите избиратели работят по старому. Навиците ни тегнат.

Големият немски философ Кант е казвал, че човек трябва да няма навици, защото навикът пречел да се проявява духът свободно. Човек без навици не може да живее. Когато се учим и възпитаваме, ние се стремим да дадем и привички, да дадем комунистическо възпитание. Навиците се изменят, развиват и онова, което ни пречи, трябва да го сменим с онова, което ще способствува за нашата дейност и творческите успехи, които предстоят за изпълнението на нашия план.

Малък недостатък е, че нашият план няма малка теоретическа основа. Трябва да се каже кои са главните идеологически, бих казал философски и пр., ръководства в изпълнението на тази задача да планираме. Тъй както е нашата главна задача — изграждането на социализма. Трябва така да нагодим плана и плановата дейност на хората, че да се съобразят с основните закономерности на нашето общественно-историческо развитие, на нашето социалистическо строителство. Голямата задача на плана е да насочи дейността на трудещите се в нашата страна съобразно закономерностите на общественото развитие. Това трябва да се има предвид в нашето бъдеще.

Втората празнота, на която искам да обърна внимание, не за да допълваме, преустройваме и пр., а като пожелание, да се има предвид в бъдещето, е следното — в плана по-голямо внимание е обърнато на материалното производство.

Критикувайки теоретика и класика на буржоазната политическа икономия Адам Смит, който считаше, че има само едно общественно производство — материалното производство, и че там ще търсим производителен и непроизводителен труд, Маркс казва, че има и друго производство — производство на идеи, духовно производство. Тук е възпитанието и образованието, тук е народното здраве, науката, литературата, изкуството и пр., обществената дейност, да не говорим за агитация и пропаганда. Ние като народни представители правим закони, а какво са тези закони? — Духовна дейност преди всичко. Ето тази дейност не е засегната в нашия план.

Вярно е, че в материалното производство, което е основното, решаващото, имаме отношението на човека към самата природа. Ние вземаме от природата, преработваме и пр., за да доставим средства за съществуване, както и материали за самото производство. А в духовното производство ние имаме отношение на човек към човека. Тук е възпитанието, както казах, народното здраве, науката, литературата, изкуството и пр. Това производство също така има своята икономика, своите закономерности, своето планиране, ръководство и пр.

Ето защо в плана трябва да засегнем по-отблизо тази страна, а не да изтъкваме само производителните и други обществени сектори. Една голяма част от нашата интелигенция, която работи в това духовно производство, счита, че е малко обидно при социализма именно ние да не поставим въпроса за тази творческа роля, която изпълняват те в това духовно производство, както казваше Маркс, повтаря го Енгелс, защитава го Ленин. Защото човекът не работи само с ръце, а с главата, със съзнанието и не е възможно материалното производство у нас без подготовка на подходящи кадри. При нашето социалистическо строителство тези два вида производство не са антагонистични, напротив, те все повече и повече се сближават и обединяват.

Науката все повече навлиза в производството. Ето защо в етапа на развитото социалистическо общество човекът е главната фигура, от която зависят производството, ефективността, качеството и т. н. Затова мисля, че в бъдеще е добре да се сложи ред в това отношение, защото ако имаме планиране на духовното производство, тези сектори, за които говорих, щяха да вземат от нашия план и да огледат своята работа, за да се получи това, което е необходимо.

В областта на образованието изграждаме новата, най-важната производителна сила — човека. Практиката показва, другарки и другари, че наистина най-голяма възвръщаемост имат образованието и възпитанието. Други казват, че добре организираното образование и възпитание е капиталовложение в нашето социалистическо строителство с най-голяма възвръщаемост. Следователно образованието е обществена сфера. Аз мисля, че е време да наречем нещата със собствените им имена и да ги издигнем на висотата на социалистическото строителство.

Каква е ролята на нашата литература? — Огромна. Съревнованието, тази форма на социалистическото строителство, не е разработена. Ако в нашата поезия, литература, музика, наистина облечем тези задачи в съответна художествена форма, съгласете се, че ще имат огромно влияние за възпитанието, за активизирането на нашето поколение.

Науката става голяма производителна сила, а работата на учения не е производство. Мисля, че е време да се ликвидира с тези аномалии и нека да си пожелаем в подготовката на бъдещите планове думата духовно производство да влезе в нашия речник, в нашата теория, в нашата практика. Нека да запретнем ръкави като народни представители и да помогнем за творческото прилагане на новия план, да попълним някои слаби страни от това духовно производство, което все повече и повече се интегрира с материалното производство. Не е възможно духовното производство без материалното. Поетът, писателят не живее само с вдъхновение-

то си, с поезията си. Той трябва да се нахрани, да има облекло, квартира и пр. Всичко това го дава материалното производство. Но и материалното производство не може без наука, без култура, без подготовка на кадри и пр. И не случайно в статистиките, които четем, в капиталистическия свят по-малко внимание се обръща на капиталовложенията в капитал — пари, а повече на науката, чрез нея да се експлоатира, чрез нея да дойде печалба и пр. Отчасти и на образованието, но главно за да се подготвят кадри, защото наистина в този производствен процес все по-голяма роля играе преди всичко човекът. Главното е човекът. Как е подготвен, умее ли да организира това производство. Трябва да знаем, другари, че често пъти самите ние не сме организирани. Не готвим нашето дете още от детската градина да организира своя труд, да организира себе си и пр. Затова обикновено не говорим.

Маркс е казал, че най-големият капитал на един народ това са развитите негови способности.

Ето кои страни планът трябва да засегне повече. В практическата си работа трябва да издигнем именно обществената дейност, образованието и възпитанието. Още от детската градина трябва да развиваме способностите на нашия народ. Ако изградим наистина високоорганизиран, възпитан, всеотдайно и хармонично развит човек, не отделните хора, а целия народ, тогава всички въпроси на нашето социалистическо строителство ще бъдат решавани успешно и не само ще строим успешно и качествено, но и ще браним нашата родина и социализма така, както никой друг не би могъл да стори това.

Нека да си пожелаем, другарки и другари, ние, народните представители, наистина да направим всичко възможно за изпълнението на плана и бюджета. *(Ръкопляскания)*

Председателстващ Атанас Димитров: Има думата народният представител Ганчо Кръстев.

Ганчо Кръстев: Другарки и другари народни представители! Слушах внимателно и с интерес докладите на другарите Станиш Бонев и Белчо Белчев. Освен това имам възможност да се запозная предварително по-подробно с материалите, обсъждани в комисии на Народното събрание. Подкрепям напълно постановките и конкретните показатели, заложили в проектоплана и бюджета на страната за 1983 г.

Помолих да ми се даде думата, за да изложа някои съображения и предложения, касаещи преди всичко столицата. Като един от народните представители на София, като член на Изпълнителния комитет на Столичния народен съвет и като председател на аграрно-промишления комплекс „Средец“ имам възможност да участвам в обсъждане, решава-

не и практическо изпълнение на проблемите, свързани с ускореното развитие и превръщане на столицата в образцов социалистически град. Задача, поставена лично от генералния секретар на нашата партия и председател на Държавния съвет Тодор Живков.

Искам веднага да отбележа, че др. Живков отблизо следи и активно съдействува за всестранно развитие на София и като председател на Обществения съвет, и като народен представител в нашия столичен град.

Подкрепям постановката, че годишният план и бюджетът са част от петилетния план и сега само се актуализират. В проектоплана и бюджета за 1983 г. е отделено подобаващо място на столицата и по отношение на нейния относителен дял в икономиката на страната, и за всестранното ѝ развитие като административен и културен център на Народна република България.

Мога да ви уверя, другарки и другари, че ние, народните представители, трудещите се от София, под ръководството на Градския комитет на Българската комунистическа партия работим с голямо чувство за отговорност пред партията и народа за изпълнение и преизпълнение на конкретните показатели, заложили в петилетните и годишните планове.

Столицата взема добър старт през първата година на петилетката. Насрещният план като цяло беше преизпълнен — за печалбата с 8,6 на сто, за чистата продукция със 7,4 на сто и за обществената производителност с 8,9 на сто.

В социалистическото съревнование за комплексно изпълнение на плана за 1981 г. София бе обявена за Национален първенец. Очаква се значително преизпълнение на насрещния план и за настоящата година.

С проекта за държавен план за 1983 г. се залагат отново високи темпове на развитие: ръст на печалбата — 10,73 на сто; на чистата продукция — 6,49 на сто; на обществената производителност — 5,87 на сто спрямо 1982 г.

Предвижда се ускорено изграждане на материално-техническата база за решаване на социалните проблеми — строителството на жилища, училища, детски заведения, здравни заведения, и за подобряване на услугите в изпълнение указанията на др. Тодор Живков, дадени в неговото писмо до Бюрото на Градския комитет на Българската комунистическа партия и Изпълнителния комитет на Столичния народен съвет от 20. X. 1980 г. Приемаме конкретните цифри като план за 1983 г.

Както в цялата страна, така и в столицата сега се работи усилено в колективите за разработване и утвърждаване на насрещните планове, които по предварителни данни ще бъдат значително по-високи от държавния план.

Независимо от добрите резултати, постигнати досега, и напрегнатите показатели по плана за следващата година налице са остри проблеми, а няма да бъде пресилено, ако се каже, и диспропорции. Те са в центъра на вниманието на Градския комитет на Българската комунистическа партия, на Столичния народен съвет, но те следва да се имат предвид при уточняване на планове за последните две години на осмата петилетка и при разработването на плана за деветата петилетка.

По тях има ясно становище правителството. Както вчера съобщи др. Бонев, преди няколко дни по инициатива на др. Тодор Живков се състоя съвместно заседание на Бюрото на Министерския съвет и Изпълнителния комитет на Столичния народен съвет, на което се взеха конкретни решения по отделните направления.

Позволете да спра вниманието ви на някои от тях:

В голям брой предприятия материално-техническата база е остаряла, нивото ѝ е под средното за страната, което води до употреба на много ръчен труд, до необходимост от повече работна ръка, до голямо текучество. Такова е положението в силнотоквия завод „Васил Коларов“, слаботоквия завод „Климент Ворошилов“, в Завода за металорежещи машини и др., които са основоположници между прочем на съответните отрасли в икономиката на страната. Такова е положението и в керамичния завод „Александър Войков“ в моя избирателен район.

Като пряко последствие на изостаналостта на материално-техническата база е недостигът на работна сила — годишно 15 хил. души въпреки високия механичен прираст, средногодишно повече от 13 хил. при естествен годишен прираст 10—11 хил. души.

Налице е явно несъответствие между капацитетните възможности на строителните предприятия и необходимостта от изграждане на материална база особено за социалната сфера. В резултат на това ежегодно не се изпълняват планове за строителство на жилища, училища, детски и здравни заведения, въпреки че по някои от тия показатели София е под средното ниво за страната: например класни стаи на 100 паралелки в дневните общообразователни училища — за София 72,8 бр., за страната 79,2 бр.; болнични легла на 10 хил. жители — за София 87,5, за страната 89,7.

Налице е дебаланс в питейната вода.

Безспорно това са проблеми, чието решаване е преди всичко в ръцете на столицата. Градският комитет на Българската комунистическа партия, Изпълнителният комитет на Столичния народен съвет имат конкретни разработки и провеждат системна целенасочена работа за ускореното им решаване, като има вече и известни резултати. За пръв път е

намален абсолютният брой на заетите в материалното производство с 6020 души за седмата петилетка и с още 2400 души за настоящата година.

Усилията се насочват към: повсеместна интензификация на производството; внедряване на нови технологии на основата на реконструкция и модернизация и изграждане на нова материално-техническа база с крайна цел решително подобряване на икономическите показатели; намаляване чувствително броя на заетите в материалното производство и на тази основа неколкостранно намаляване на механичния прираст.

В тази насока на специален отчет се държи преустройството на материално-техническата база и подобряване на организацията в строителството.

Предвижда се да се изнесат значителен брой предприятия от столицата в страната, които нямат пряко отношение към нейното развитие, а също така и някои научноизследователски институти и специалности от висшите учебни заведения главно по пътя на разкриване на филиали.

Това са само част от основните направления, по които се работи.

Въпросите никак не са леки за решаване. Без да измествам центъра на тежестта, искам да споделя, другарки и другари, че те биха се решавали много по-успешно и в много по-кратки срокове, ако се създаде ново отношение, ако има разбиране и се действа ефективно и от страна на централните ведомства, имам предвид министерства, объединения, стопански организации и др. Типичен отрицателен пример в това отношение е въпросът с изнасяне на някои дейности от столицата. Досега има 5 решения на Министерския съвет, от които малка част е изпълнена, преди всичко по субективни причини. Това не е лек процес, но толкова повече се налага еднопосочност в действията на столицата и на централните ведомства, за да се доведе работата до успешен край.

На настоящия етап е повече от необходимо проблемите на столицата да станат проблеми и на централните ведомства, да поемат те своя дял в практическото им решаване.

Другарки и другари! Както е известно, столицата е голям консумативен център. Годишно се консумират около 95 хил. т месо, 281 хил. т мляко, 154 хил. т зеленчуци и т. н.

Определен дял за решаване на продоволствения проблем има и столичното селско стопанство. Преди 4 години др. Тодор Живков постави задачата то да бъде изведено на ниво на най-добрите в страната. Това се диктува както от икономически, така и от политически съображения. Столицата се посещава от голям брой чужденци, ландшафтът въздейства на самочувствието на столичани.

В изпълнение на голямата задача под ръководството на Градския комитет на Българската комунистическа партия

селското стопанство се развива с ускорени темпове. Ще съобща само някои цифри. Земята, с която разполагаме, е твърде ограничена — всичко 426 хил. дка стопанисвана земя, а обработваемата възлиза на 342 хил. дка. Основна дейност е производството на мляко. Броят на кравите е 14 400. Тази година се очаква средна млечност около 3900 л и се осигуряват 63,5 на сто от ежедневната консумация на млякото за прясна консумация. Приблизително такъв процент се осигурява и от цветята, които за нас са важна дейност, и 37 на сто от годишната консумация на зеленчуци. Непрекъснато нараства ефективността на производството. За 4 години печалбата се увеличи от 4454 хил. лв. на 20 104 хил. лв. Сега разработваме усилено насрещния план за 1983 г., като си поставяме задача да се получат над 4000 л мляко от крава, над 550 кг от декар пшеница и чувствително увеличаване на печалбата и обществената производителност на труда.

Във връзка с принципалната постановка на др. Тодор Живков, която намери отражение и в Основните положения за колективите като стопани на социалистическата собственост, си поставяме задача да изясним какво на практика означава това за отделните колективи и за аграрно-промишлените комплекси като цяло. Безспорно първостепенна задача е изграждането на нов тип бригади. Заели сме се да се изградят от сега съществуващите 24 42 бригади от нов тип, в т. ч. 15 растениевъдни и 27 животновъдни. Досегашният опит ни учи, че това не е лек процес, че проблемите трябва да се решават комплексно, за да се постигнат в крайна сметка високи производствени и икономически резултати, които са основен белег на бригадите от нов тип. Разработването на инженерните проекти на всички бригади съвместно с научните институти ни позволи да вникнем в дълбочина на проблемите не само на отделните производствени единици, а във взаимната им връзка, тъй като аграрно-промишленият комплекс е единен организъм.

Към какво насочваме вниманието си на този етап, за да се създадат силни колективи, които да бъдат добри стопани, да се изградят бригадите от нов тип? Анализът показва, че за да се постигне висока степен на интензификация, да се даде простор на техническия прогрес, трябва преди всичко да се изгради съвременна материално-техническа база както в животновъдството, така и в растениевъдството. Това изисква да провеждаме ясна инвестиционна политика. Като правило само с реконструкция и модернизация на съществуващата база се оказа, че могат да се подобрят резултатите с проценти, но не и с пъти, т. е. далеч не може да се отиде. Налага се изграждане не само на нови сгради, а и на цели нови комплекси. И така в АПК „Средец“ сега вече се оформят 8 ферми с над 1000 крави, една ферма за 2000 крави,

един угоителен комплекс за 10 000 телета и 3 нови комплекса за по 3000 млади разплодни животни. По едно съвпадение един от тях днес се пуска в експлоатация във Филиповци.

В растениевъдството е невъзможно да се създадат бригади от нов тип, без всяка от тях да има машинен двор, каквито усилено изграждаме сега. Открит остава обаче въпросът за изграждане на съвременни складове за минерални торове, поради което комплексът понася големи загуби. Работни проекти има за два, но те не фигурират в списъците за строителството през следващата година.

Второ, за да се приложи докрай икономическият подход, от по-нататъшно усъвършенстване се нуждае икономическият механизъм. Трябва да признаем, че все още не сме намерили такъв механизъм, че да се поощрява в пълна степен качеството на продукцията. Това особено важи за фуражните бригади. Очевидно ключът е да се внедрят вътрешноизчислителни цени, диференцирани по качество, и ефективна система за окачествяване на фуражите и съответно заплащане на колективите. Следва да се внесе яснота по кои показатели е целесъобразно да се правят промени в годишните планове и по кои не. Естествено е да се правят промени в натуралните показатели, тъй като протичат процеси на концентрация, специализация и интензификация, чийто темп е трудно да се предвиди по години. По-голяма стабилност обаче трябва да има в рамките на петилетката по някои качествени показатели. Например по инициатива на някои централни ведомства през тази година, без да се изменят договорите, се премина към нов начин на окачествяване на млякото, от което АПК „Средец“ за 6 месеца загуби 882 хил. лв., а само фермата в Локорско — ферма със съвременна технология за 2000 крави, загуби 238 хил. лв. при общ размер на фонд работна заплата 590 хил. лв. Ние разбираме, че усъвършенстването на механизма е процес, но той трябва умело и гъвкаво да се направлява, така че във всички случаи да се отразява положително на производството и на инициативата на колективите.

Трето, в района на столицата с особена острота стои открит проблемът за най-ефективното използване на всеки декар земя. Ще посоча само някои страни на този проблем. С необичайно високи темпове се отчислява селскостопанска земя за неселскостопански цели. За последните 7 години са отчислени близо 19 000 дка, а са рекултивирани 5000 дка. Повече от наложително е да се утвърдят нови нормативи за строителството, при които да се намали два пъти необходимостта от земя. Например буди недоумение защо масово се изграждат едноетажни гаражи и складове. Въпросът не е само до икономия на земя, а има и други проблеми, които градостроителите знаят по-добре. Необходим е строг баланс

на земята, който да се утвърди, от една страна, с Генералния план, от друга страна, по петилетки и по години и да се изменя само в изключителни случаи.

В значителна степен е открит и проблемът за хидромелиорациите. Река Искър и притоците ѝ в Софийското поле са затлачени, в резултат на което се наводняват около 40 хил. дка на наша територия и приблизително толкова в окръга. Необходими са енергични действия за корекция на р. Искър и притоците ѝ в рамките на тази петилетка, като се започне още през следващата година. Адресирам бележката до ДСО „Водно стопанство“ и поделенията му. Въпросът не се свежда до пари, а до енергични действия, като се изведе проблемът на преден план.

Ефективното използване на земята има пряка връзка с ускореното развитие на личните и помощните стопанства. В това отношение резултатите в столицата са твърде насърчителни. Личните и помощните стопанства осигуряват 16 на сто от общото производство на мляко, 65 на сто на месото, 30 на сто на зеленчуците. В района има 62 хиляди вилни и дворни места и раздадени по 11-то постановление на Министерския съвет, върху които тепърва предстои да въздействуваме комплексно, за да се увеличи селскостопанската продукция от тях.

Независимо от наличието на остри проблеми, на част от които спрях вашето внимание, ние, работниците от столичното селско стопанство, сме напълно наясно, че неговата повсеместна интензификация и ускорено развитие е преди всичко в наши ръце. Мога да ви уверя, другарки и другари, че под ръководството на Градския комитет на Българската комунистическа партия ще направим всичко необходимо до края на петилетката в столицата да има съвременно селско стопанство.

Известно е, че снабдяването на столицата с хранителни продукти се извършва в рамките на страната. Убедени сме, че положителна роля в това отношение ще изиграе изграждането на Междоокръжната селскостопанска асоциация, за което е извършена необходимата предварителна подготовка и предстои в най-близко време нейното създаване.

Подкрепям внесените законопроекти и ще гласувам за тях.

Подкрепям казаното вчера, че е наложително бързо да преустроим своята работа в духа на задълбочените преценки и изводи, направени в изказването на др. Тодор Живков на пленума на Централния комитет, с оглед още от 1983 г. да започне прелом в икономиката в указаните насоки. *(Ръкопляскания)*

Председателствуващ Атанас Димитров: Има думата народният представител проф. Светлин Русев.

Светлин Русев: Уважаеми другарки и другари народни представители! Както стана ясно, имаме проектоплан и бюджет за 1983 г., изградени не само на основата на реалните показатели, които гарантират сигурно и стабилно развитие на страната и отчитат цялостно всички евентуални вътрешни и външни изненади, но преди всичко план и бюджет, които гарантират едно развитие със стабилни темпове, в основата на което не се гонят показатели сами за себе си, а личи грижата за най-важния капитал на едно социалистическо общество — човека — в неговата цялостна социална и духовна реализация.

Заедно с това изграждането (съзнателно не казвам планирането) на тези основни закони на развитието е осъществено не само в кръга на органите, които отговарят за планирането, но на една широка демократична основа, с участието на всички основни ведомства и институти, от които зависи тяхното изпълнение. Или с други думи, планът и бюджетът са израз не по-малко и на демократичната същност, от една страна, на системата, и, от друга — на стила и метода лично на генералния секретар на нашата партия др. Тодор Живков, на принципите и практиката в работата на Централния комитет и правителството.

Очевидно е, че такъв план и бюджет — постигнати, или по-точно изстрадани от всички, които ще ги изпълняват, по понятни причини са много повече гарантирани в своята реализация. Защото всеки малко или много се чувства съавтор в тяхното изграждане — вложил е своята воля, усилия и грижи, своята вяра, което означава и своята отговорност за тяхното изпълнение.

И нещо друго, което по моему е не по-малко важно, макар и да засяга само един сектор — културата.

Малко или много всеки що-годе грамотен политически знае каква е международната обстановка, какво става по света и какво място заема (ако изобщо може да се каже, че заема) културата в грижите на западния свят.

Фактът, че развитието на културата у нас не само е осигурено, а има и реални възможности да съхрани постигнатото, да го развие и издигне до високите критерии на Дванадесетия партиен конгрес — един път с това, което е гарантирано чрез плана и бюджета, и, на второ място — чрез умелото и зряло прилагане на икономическия механизъм, е показателен и за духовната зрялост на обществото, и за мъдростта на неговото партийно и държавно ръководство.

Фактът, че в една страна като Народна република България не просто се полагат грижи за културата, а в истинския

смисъл е на почит, е показателен и за нейната социално-икономическа стабилност, нещо повече — и за духовния ръст на цялата нация.

Приемайки плана и бюджета, приемайки Закона за единния план за социално-икономическото развитие и Закона за държавния бюджет на Народна република България за 1983 г., като народен представител съвсем не ми е безразлично, че Народното събрание обсъжда документи, които със своето съдържание са представителни в най-хубавия смисъл за държавното управление, а като човек, който малко или много е близо до проблемите, които решава културата, не мога да не бъда благодарен за това, което се предвижда като показатели и възможности за нейното развитие.

Ще си позволя да изкажа накратко съображенията си само по два въпроса. Първият е по капиталните вложения на Комитета за култура за 1983 г. Известно е, че ограничените възможности на строителните организации, особено в София, наложиха правителствените указания за степенуване на обектите. С основание обектите на образованието се поставят на предно място. Неоснователното обаче е, че според нас планиращите органи и ведомства, ръководещи строителните организации, отказват да причислят към тази категория учебните заведения по изкуствата и по-специално Българската държавна консерватория (която бог знае от колко години е замразена), Държавното хореографско училище (приемането му от ДСО „Софстрой“ не е осигурено), Полиграфическия техникум „Юлиус Фучик“ (също замразен), да не говорим за базата на Художествената академия, която изобщо не се изгражда.

Моля да бъде разбран правилно. Не става въпрос да се дърпа чергата към нас, към Комитета за култура, защото тази черга не е само наша, с нея се завива в определен смисъл цялата нация. Излишно е да се убеждаваме, че става дума не само за обекти на културата, а за духовния дом на нацията.

Много дълга се оказа зимата и замразяването за някои обекти. Мисля си за тези нереализирани нежни пианистки или балерини, които биха събирали възторзите ни и които могат да излязат, уви, вече в пенсия, преди да влязат като ученици в новопостроената сграда на Консерваторията или в Балетното училище. Има опасност след размразяването на тези обекти някои от най-крехките фиданки на родната ни култура да бъдат загубени за бъдещето.

Разбираме и сложността, и трудностите. Искане ми се да вярвам обаче, че има и от другата страна разбиране за драматичното състояние в някои от училищата по изкуствата. И при малко повече усилия, и при малко повече разбиране —

не изобщо, а практически конкретно — вероятно ще стигнем и до истината, че и чрез училищата по изкуствата се получава някакво образование и те могат да бъдат строителен обект на образованието.

Има неща, които могат да се отлагат и повече, и без някои дори можем да минем, но с тези, с които утрешният ден ще измерва съдържанието на днешния — струва ми се, че не е позволено да се разминаваме. Обекти, които имат многократно и многопосочно умножаващо въздействие не само върху развитието на културата, но изобщо върху самочувствието и авторитета на нацията, могат и трябва да бъдат изведени по-напред.

И нещо друго — за развитието на културата се отделя по-малко от процент и половина при среден ръст три и половина — четири. Но не за това става дума, а за истинските възможности, които не са само в този процент, които са много по-големи. При едно по-реално и целесъобразно разпределение, ефективно използване на бюджетните средства, децентрализиращите фондове и цялостната материална база на културата възможностите в духовната сфера ще се окажат много по-мощни и силни, с много по-добри и гарантирани условия за истинското прилагане на икономическия механизъм в областта на културата в духа на отчетния доклад на Централния комитет пред Дванадесетия партиен конгрес, а именно: „Прилагането на икономическия подход и неговия механизъм в областта на културата не бива да се разбира като механично пренасяне на правила и положения от ръководството на стопанската в духовната сфера. Задачата е да се създават условия за максимален ефект от това, което обществото отделя за развитието на културата“.

Това практически и по същество поставя пред нас проблема чрез икономическия механизъм в културата да се създават още по-добри условия и стимули за повишаване на качеството на културната дейност, за разгръщане на творческия процес и да не се допуска заради криворазбрани икономически интереси да се нарушават класово-партийните идейно-художествени изисквания.

В това отношение са насочени изцяло и нашите усилия и в тази посока виждаме и своята отговорност. Но само с процента, който се отделя, очевидно трудно ще се решат задачите, които ни постави Дванадесетият конгрес. Напълно естествено е, а вероятно и това се е имало предвид при определянето на бюджета да се включат средства и възможности от други фондове и по-специално — от децентрализираните. За съжаление практиката с някои щастливи изключения е доста печална в това отношение. Дори за едни от най-чистите и възрожденски форми на културната дейност, каквито са читалищата — редица стопански организации, общински съ-

вети и аграрно-промишлени комплекси поради криворазбран възглед за икономии, или по-точно поради криворазбрана цивилизация почти не участвуват в издръжката на читалищата, библиотеки и художествени състави. За да се стигне днес до едно крайно тревожно състояние — от 3 194 000 лв., които аграрно-промишлените комплекси са отделяли през 1978 г. за читалищата, през 1981 г. са отделени едва 1 460 000 лв.

Ние всички се гордеем със Златния век на българската социалистическа култура. Но за поддържането на неговия благороден блясък, струва ми се, че повече от всякога ще бъдат необходими обединените усилия и възможности на всички, не само на централния бюджет.

Вторият въпрос, на който бих искал да се спра и който с основание многократно се поставя като първостепенен по важност в цяла поредица партийни и държавни документи, е изграждането на жилищния фонд и неговото качество, а може и обратно. Планира се строителството на 73 000 жилища. Не искам да се спирам на това, което не ми е работа — по-скоро искам да погледна този проблем от малко по-друга страна, свързана не изобщо с качеството на строителството, а с качеството като социално-психологическа, естетическа, национална и накрая — като политическа среда, в която живее социалистическият съвременник, в която се ражда и израства и тъй нареченият строител на бъдещето.

С новите жилища, скромно казано, ние ще имаме нещо като още един, и то не съвсем малък окръжен град. Ако продължаваме обаче така, както е досега (съзнателно не засягам основния въпрос за жизнената среда като цяло), заедно с радостта и вълненията на новодомците ще им доставим и доста грижи и преживявания, които не са само емоционални, а в много отношения са и материални, и то доста солидни.

Който не е влизал в нов апартамент, който не е живял в нов блок или не е минавал през нов квартал, а такъв едва ли има в страната, може би само той не знае какво означава получаването на нов апартамент. С години след тъй нареченото влизане в жилището започва една истинска битка (особено в събота и неделя) на собствениците с новото жилище. Като се почне от разтърсващия ужас на машинните зашлайфване на мозайката и циклене на паркета, та се свърши до по-фината художествената дейност като смяната на дограмата, отлепването на новите тапети и залепване пак на нови, къртенето на плочките в банята, смяната на клозетни чинии, бидета и т. н. и т. н. — да не продължаваме една до болка на всички позната картина.

Като изключим финансовата страна на тази операция, която обикновено варира от 2 — 3000 лв. до 10 — 12 000 лв.

според претенциите, вкуса и преди всичко според възможностите на собственика, всъщност всяка събота и неделя, в интензивния период — и делник след работа, една огромна армия от високообразовани строители — учители, чиновници, лекари, счетоводители, артисти, художници, инженери, работници, професори, вероятно и академици — усвояват на самодейни начала непостижимия занаят на Колю Фичето. Не знам дали тези стотици хиляди неизвестни строители са предвидени в бъдещи строителни мощности, но мисля, че случаят е по-малко комичен, отколкото тъжен. Основанието, с което генералният секретар на нашата партия постави на последния конгрес на профсъюзите цялостно този въпрос не само с неговото голямо икономическо, но същевременно и политическо, и психологическо значение, засяга всички ни. И в този смисъл той е и проблем на културата — и като качество на строителния и вътрешния дизайн, и като цялостно естетизиране и хуманизиране — или по-точно на български казано, като цялостно очовечаване на средата.

Фактът, че когато желаем — можем (примери има, и то много добри), мисля, че изчерпва едната страна на проблема, а тя до голяма степен е и основната.

Естествено е да се каже: лесно му е да си ги приказва. Това може и да е така, но на тези „щастливи“ жители на този бъдещ град на републиката от 73 000 жилища, които ги очакват радостни и тревожни вълнения, вероятно няма да им бъде лесно, докато се настанят в новите си домове, ако бъдещата практика не опровергава миналата.

Не бих се спирал на този проблем, ако той засягаше само качеството на това, което е изградено. Проблемите са обсъждани и вероятно тепърва ще се разглеждат отново и не им е тук мястото. Но така или иначе повече от всичко те са свързани с нещо много по-важно — с устойчивостта на особеното качество, наричано доверие. Доверието не е на някой друг, а нашето доверие.

Всъщност преди да имаме проектоплан и бюджет, тези социалистически човешки документи за развитието на Народна република България през 1983 г., имаме нещо много по-важно, което осигурява тяхното изпълнение: доверието на българския народ в мъдростта и делата на своята партия и държава; доверието, което има вече и своя проект за нов Кодекс на труда. Убеден съм, че със законопроектите за единния план за социално-икономическото развитие и държавния бюджет на Народна република България този неocenим социалистически капитал на развитието и силата на нашата нация — доверието, ще бъде повече от всякога гарантиран, съхранен и развит в реални, достойни и големи дела.

Благодаря за вниманието! (*Ръкопляскания*)

Председателстващ Атанас Димитров: Има думата народният представител акад. Благовест Сендов.

Благовест Сендов: Уважаеми другарки и другари народни представители! Всички ние имаме възможност да се запознаем подробно с проектоплана и проектобюджета за 1983 г. като членове на съответни постоянни комисии и като дейци в различни отрасли на материалното и духовното производство. Планът и бюджетът, които обсъждаме сега, са резултат от голяма и сложна предварителна дейност, макар че те представляват по същество актуализация на плана и бюджета на третата година от приетата вече петилетка.

В тревожната и тежка международна политическа и икономическа обстановка ние можем да сме доволни от това, което е постигнато в нашата страна през първите две години от петилетката. Нанстина благодарение на далновидното ни ръководство България посреща Новата 1983 г. с подчертано положителни общи показатели на развитие.

Тъй като предлаганият план за 1983 г. цели запазването на тези добри тенденции в развитието на нашата страна, аз с увереност ще гласувам за него, защото съм убеден, че така ще изпълня желанието на мнозинството от моите избиратели.

Като одобрявам по принцип плана и бюджета за 1983 г., искам да се спра на някои конкретни въпроси.

Първият въпрос съвпада с това, което много цветисто беше казано от проф. Светлин Русев и се отнася до строителството на жилища.

Поддържам настоятелно програмата за жилищното строителство.

В моя избирателен район са включени общежития от студентския град „Христо Ботев“, в който живеят няколкостотин млади научни работници. Най-честите проблеми, с които идват при мен мои избиратели, са жилищните. Добро желание за разрешение на тези проблеми проявиха както градското ръководство в София, така и ръководството на Ботевски район. Направи се немалко в рамките на възможното, но реалните възможности са твърде ограничени. Апилирам за стриктно изпълнение на плановете за жилищното строителство и срочно задоволяване с жилища на картотекираните семейства на млади и вече не съвсем млади научни работници с едно и две деца, живеещи в една студентска стая.

Вторият въпрос, на който ще се спра, се отнася до решенията на Юлския пленум на Централния комитет на Българската комунистическа партия (1979 г.) по образованието. Едно от необходимите условия за изпълнение на тези решения е да се осигури едносменно и полуинтернатно обучение в училищата. Съгласно прогнозата на Министерството на на-

родната просвета през 1985 г. ще има около 53 000 паралелки. Получих данните с последните цифри, но като математик ще ги закръглям, защото мисля, че са важни хилядите, а не единиците. От друга страна, при стопроцентово изпълнение на предвиденото училищно строителство за петилетката в края на 1985 г. ще разполагаме с не повече от 43 000 класни стаи. Това означава, че ще започнем следващата петилетка с недостиг от 10 000 класни стаи за осигуряване на едносменно обучение, т. е. за изпълнение на решенията на пленума по образованието. За осмата петилетка са предвидени за изграждане 4500 класни стаи, ако се продължава с този темп, необходимото условие, за което споменах, ще се удовлетвори едва в края на века. При това тази прогноза е при условие, че се изпълнява 100 процента планът за строителство на училища. А сведенията показват, че очакваното изпълнение на плана за училищното и детското строителство за 1982 г. е значително под 100 процента. За Сливен то е 60 на сто, за Хасково — 53 на сто, а за Кюстендил — 44 на сто. Най-високо е в Смолян — 94 на сто, и след Михайловград — 92 на сто, е Варна — 90 на сто.

Изводът е, че трябва да се промени коренно отношението към училищното строителство. Необходими са подходящи типови проекти и ускорени строителни методи. В противен случай образователната реформа ще бъде компрометирана.

Разбира се, не са само класните стаи. Решаващо е значението и на спортната база в училищата. Ще напомня само, че има цели окръзи в страната без нито един плувен басейн. Няколко пъти се опитвах да предизвикам една инициатива като дошла отдолу, но не успях. Сега ще я формулирам от тази трибуна:

Предлагам ежегодно, при откриване на учебната година и по случай Деня на народната просвета — 24 май, да се провеждат специални тиражи на Спортното 1 и 2 за училищно спортно строителство. Тези тиражи да се рекламират специално за здравето на нашите деца и внуци. Така ще може ежегодно да се финансира строителството поне на два плувни басейна.

Третият въпрос, на който ще се спра малко по-просторно, се отнася до науката.

Най-напред ще припомня, че в бюджета за 1983 г. се предвиждат 175 млн. лв. за финансиране на научни изследвания и технически прогрес. Министърът на финансите каза, че те са 176 млн. лв. Разликата не е голяма. Но както ще видим, и това число не е съществено. Много ли са или са малко тези средства? Според мен този въпрос не е смислен, ако не се знае как се разпределят тези средства.

Считам, че не е правилно тези средства да се дават общо. Те трябва да се разделят в бюджета в отделни редо-

ве — колко се дават за наука и колко за технически прогрес. Считам, че е правилно не да говорим за технически прогрес, а за научно-технически прогрес. Председателят на Централния съвет на Националния аграрно-промишлен съюз, който се изказа вчера, навсякъде употребяваше този термин. Този термин е влязъл и в много други документи. Тези две дейности — науката и техническият прогрес, макар и тясно свързани, са коренно различни по методи на организация и по мотивация. Няма да се спирам подробно върху обосноваването на това твърдение. Ще ви дам един пример.

Всички сме израснали от една яйцеклетка. Това се отнася за всяко живо същество. След оплождането клетката започва да се дели. Най-напред тя се дели на две еднакви клетки. След това тези две клетки се делят и стават четири.

Ако вземете едно сравнително просто организирано животно като тритона, прилично на гущер, и при първото деление отделите двете клетки, се получават два тритона, обаче с половин ръст. Ако изчакате да се раздели на четири клетки, получавате четири тритона, но с четвърт нормален ръст. Ако оставите клетките да бъдат осем и тогава ги разделите на осем, вече не се получава нищо. Защо? — Защото клетките са започнали вече да се диференцират. Във възрастния организъм има страшно различие между отделните клетки. Има мозъчни и костни клетки, на черния дроб и т. н., т. е. има механизъм на диференцировка на клетките.

Знаем ли как става това?

Съвременната наука не познава този механизъм. А изключително важно е да се познава. Дори и във възрастния организъм някога някоя клетка решава да не изпълнява програмата, която е предвидена от дядо Господ, и започва да се дели по друг начин. Тогава се получават неприятни неща, които всички много добре знаем. Това е важно не само за медицината. Това е важно и за селското стопанство.

Как става този механизъм? Как се диференцира клетката, за да може един орган да стане добър, друг — лош и т. н. Това е изключително важен въпрос, който ние не познаваме. Този въпрос не се познава и от световната наука.

Можем ли да направим един план и да кажем вземете пет души и им даваме да решат този въпрос. Този въпрос не може да се реши нито с план, нито с поръчка, нито с пари. Искан се научен талант, подходящи хора, които след много опити, в определен момент ще дойдат до решаването на въпроса.

Следователно в науката има един момент — търсене на неизвестното. След като това неизвестно е намерено, има втори момент — използването на това нещо за различни цели. Ако ние не си даваме сметка, че в науката има неща,

конто трябва да бъдат открити, то това означава, че ние нямаме никакво отношение към науката.

Вторият въпрос е за използването на тези открития. Този въпрос е повече икономически, отколкото научен. Дали ще използвате това нещо или няма да го използвате, това няма да бъде решено от учените. Това ще бъде решено от държавника, от икономиста. Те ще кажат — има ли фийда от това предложение.

Знае се, че откриването на атомната енергия се прилага. Прилага се за едни цели, прилага се и за други цели в зависимост от това на кой какво му е необходимо.

В науката има две фази: откритие на неизвестното и след това приложение на вече откритото. Трябва да бъде ясно какво се дава за откриване на неизвестното у нас и какво се дава за използване на вече откритото. Първото е наука, а второто е научно-технически прогрес. За второто — за научно-техническия прогрес, са необходими много повече средства, много талант — и научен, и инженерен.

Има един въпрос: трябва ли въобще да даваме средства за първото в България? Нека всички други да откриват, а ние ще вземем откритото и ще го прилагаме. Опитът показва, че тази работа не върви. Ако вие не знаете, не сте на ръба на вълната в науката, ако нямате фронт, който да следва накъде отиват нещата, и в приложението ще бъдете слаби.

Неотдавна бях на заседание на ЮНЕСКО, на което се обсъждаше планът за науката. Трябва да ви кажа, че имаше много интересно чисто социологическо наблюдение. Тези страни, които са добре развити, защитаваха плана на ЮНЕСКО за науката по фундаменталните изследвания. Защо? — Защото където и да се открие нещо фундаментално, те ще го използват. Тези, които са слабо развити, държаха да се заемат непременно с приложението. Защо? — Защото това е за тях проблемът. Те мислят, че като вземат голямата наука, тя ще бъде приложена. Приложението е икономически проблем. Той трябва да се решава държавнически и да се преценява кое да се използва и как да се използва.

Следващият въпрос, на който искам да се спра, е пак свързан с науката. Това е втората част на третия проблем, който желая да поставя. Това е свързано с проблема за щатните места в научните учреждения.

Не е казано, че щом в Българската академия на науките има 10 000 души, то тези 10 000 души трябва да се занимават с откриване на новото. Може би 10 на сто от тях трябва да се занимават с това, а другите — да се занимават с приложение и с търсене на възможности за приложение на откритото.

С фундаменталните изследвания най-естествено се занимават във висшите учебни заведения, където професорът има

ангажимент да обучава и заедно с това да следва своята вътрешна настройка за откриване на неизвестното.

Какво става? — В плана във връзка с щатните места се определя нулев ръст. Всъщност Българската академия на науките и много висши учебни заведения имат нулев ръст. Никой не може да се противопостави и не е естествено да се противопоставя на изискването за интензивно развитие и да бъде за екстензивно развитие. Но не могат нещата да се разбират статично. Ние сме стигнали някакъв обем и сега ще назричаваме млади научни работници толкова, колкото стари се пенсионират. По този начин нещата вървят естествено.

Забележете, че нашият научен фронт е израснал съвсем неравномерно. Има голяма концентрация в отделни възрастови групи, съответстваща на много бърз растеж. Ако вземете кривата, тя някъде около 55 до 65 години има много хора, а след това броят е съвсем малък. Това е бумът в развитието на нашите научни институти. Сега тази гърбица приближава към пенсионна възраст. Ще започнат да излизат от висшите учебни заведения, от Българската академия на науките не по един-два процента от възрастните, а ние трябва да попълваме с 1 процент. Ще дойде време, когато ще излязат 10 процента. Тогава ще трябва 10 процента да даваме прираст. Това пак ще наложи нова вълна, нова неравномерност, ново неоптимално използване на потенциала на страната. Следователно много нерационално решение е нулевият растеж. Следва да се осигури един минимален ръст, поне с 2 на сто, за да може малко да се смачка тази вълна.

Например за ВМЕИ „Ленин“ ще дойде година, в която около 25 на сто от състава ще излезе. Какво означава това? — 25 на сто ще излязат професори, а ще влязат 25 на сто асистенти, т. е. ще има един нов синкоп. Това нещо не бива да се позволи.

Това бяха бележките, които исках да направя по плана и бюджета.

Както обикновено е прието да се казва, а и в началото декларирах, поддържам проекта и ще гласувам за него. Смятам, че правилното разпределение на средствата за наука ще помогне бъдещите бюджети и планове на нашата страна да бъдат още по-добри.

Благодаря за вниманието. (Ръкопляскания)

Председателствуваш Атанас Димитров: Има думата народният представител Руси Радулов.

Руси Радулов: Уважаеми другарки и другари народни представители! Предоставените за обсъждане документи имат много важно значение за по-нататъшното социално,

икономическо и духовно развитие на страната. Проектният и проектобюджетът за 1983 г. са конкретизация и последователна реализация на задачите, заложи в осмия петгодишен план.

Това са документи, които отразяват решенията на Дванадесетия партиен конгрес, постановките на Октомврийското национално съвещание от 1981 г. и теоретическите разработки и практическите подходи, изложени в речите, докладите и изказванията на др. Тодор Живков.

Обсъждането на законопроектите става в обстановка на голям политически и трудов подем за предсрочно изпълнение на плана за 1982 г. и достойно посрещане на 60-годишния юбилей от създаването на Съюза на съветските социалистически републики.

Публикуваните неотдавна за всенародно обсъждане Основни насоки на партийната концепция за нов Кодекс на труда, разработени от генералния секретар на Централния комитет на партията др. Тодор Живков, разгоряха с нова сила творческата енергия на трудещите се, тяхната непоколебима решимост: да претворят в дела предначертанията на партията за материалния и културния възход и разцвет на априлска България.

Комунистите, сдружените земеделци и комсомолците, всички трудови хора от Бургаски окръг откликват на грижите на партията с нови достойни дела. И тази година те ще изпълнят предсрочно плана и поетото обещание за 1982 г. по всички качествени, натурални и обемни показатели. На държавата ще се осигури надпланова печалба, предвидена в насрещния план на окръга. Обществената производителност на труда ще се повиши над плана с 8 на сто. Ще се постигнат критериите, поставени от Октомврийското съвещание, за снижение на материалните разходи на 100 лв. стокова продукция. Успешно се изпълняват и мероприятията за попълно задоволяване на материалните, духовните и социалните потребности на трудещите се и населението.

Другарки и другари! Проектите на единния план и бюджета за 1983 г., основани на положителните изменения и безспорните успехи, постигнати в страната от началото на осмата петилетка, разкриват още по-мощни задачи и перспективи за комплексно и хармонично социално-икономическо и духовно развитие, за повишаване на жизненото равнище на народа, за утвърждаване социалистическия начин на живот.

Безспорно достойнство на обсъжданите проекти са реалните темпове и пропорции, които обезпечават интензивно развитие на народното стопанство на основата на ускорено внедряване на научно-техническия прогрес и челния опит, на по-

следователното, творческо приложение на новия икономически подход и неговия механизъм във всички области на общественния живот. Като открити, отворени системи проектопланът и проектобюджетът създават условия и възможности за разкриване на допълнителни резерви и за повишаване на тяхната икономическа и социална ефективност чрез насрещните планове на трудовите колективи и насрещните бюджети на народните съвети.

Както в цялата страна, така и в Бургаски окръг, работата по изграждането и приемането на насрещните планове за 1983 г. навлезе в заключителния етап. Под ръководството на Окръжния комитет на Българската комунистическа партия се организира и провежда последователна работа за достигане и надвишаване на критериите, постановките и указанията на др. Тодор Живков, съдържащи се в доклада му на Октомврийското национално съвещание през 1981 г. и в неговата реч пред Деветия конгрес на Българските професионални съюзи — главните усилия на партийните и стопанските ръководства, органи и организации са насочени към масовото участие на трудещите се при разясняването на държавните планови задачи, своевременното разработване на личните и колективните творчески планове, обсъждането на бригадните насрещни планове и насрещните планове на предприятията и стопанските организации. В основата на инженерните проекти и насрещните планове стоят резултатите от разкритите резерви в обществените прегледи и приетите програми за внедряване постиженията на научно-техническия прогрес и челния опит, повишаване на технико-икономическото равнище и качеството на промишлената продукция, икономичното и ефективно използване на материалните и суровинно-енергийните ресурси, интензивните фактори за развитието на селскостопанското производство, използването на материалните стимули и социалните придобивки, предоставени с Постановление № 22 на Централния комитет на Българската комунистическа партия и Министерския съвет от м. май 1982 г. — проблеми и задачи, обсъдени на пленумите на Окръжния комитет на БКП от 1980 г. насам.

В преобладаващата част от трудовите колективи и селищните системи в окръга са разкрити и отразени в разработените насрещни планове значителни резерви над държавните планови задачи. Положителни резултати са постигнати в кабелния завод „Васил Коларов“, завод „Георги Димитров“, завод „Спартак“, строително управление „Трансстрой“, поделението на Международен автомобилен транспорт, туристическия комплекс „Балкантурист“ — Слънчев бряг, аграрно-промишлените комплекси и др. Високи са постиженията на трудовите колективи от селищните системи Бургас, Карнобат, Айтос, Грудово, Поморие и др.

Поръчано ми е, уважаеми другари народни представители, да ви уверя, че ръководството и трудещите се от Бургаски окръг са твърдо решени с насрещните планове за 1983 г. не само да се достигнат, но и да се надвишат критериите и изискванията на Октомврийското национално съвещание, да се осигури предсрочно и комплексно изпълнение на плана за осмата петилетка.

Другарки и другари! Искам да изразя дълбоката ни признателност, че с плана и бюджета за 1983 г. са осигурени необходимите материални и финансови ресурси и условия за реализиране на решенията на Централния комитет на Българската комунистическа партия и Министерския съвет в Постановление № 22 за ускорено социално-икономическо развитие на селищните системи от четвърти и пети функционален тип, от граничните райони и Странджанско-Сакарския край.

Постигнатите резултати още през тази година са насърчителни, но ни предстои още много работа, за да възродим Странджанския край, да укрепим вярата на странджанци, че решеното, набелязаното ще се реализира.

Същевременно считам, че е необходимо да се обмисли още веднъж и да се реши правилно въпросът за строителството на новите жилища в Странджанския край, главно в селата. Промисленото строителство е почти неприложимо, а използваните сега сглобяеми къщи са сравнително скъпи за краткия срок на възможното им използване.

На местните предприятия „Благоустройство и комунално стопанство“ са възложени за изпълнение значителна част от обектите на социалната и техническата инфраструктура, в това число и по лимитния план. За целта е нужно обаче на тези предприятия да се осигурят по планов ред полагащите се строителни материали, техника и транспортни средства.

Министерствата, другите ведомства и стопанските организации още по-конкретно и настойчиво следва да отделят определените им средства и да изпълняват възложените им с постановлението задачи. В Бургаски окръг те ще намерят пълна подкрепа и съдействие на своите инициативи и творчески търсения.

На второ място поставяме на вниманието на съответните компетентни органи проблема за ускореното изграждане на новия Металургичен комбинат край Бургас, чиито първи мощности трябва да влязат в строя до края на осмата петилетка. При неотдавнашното обсъждане на първоначалните проучвания на технико-икономическия доклад за комбината ръководството на окръга със загриженост констатира и настоятелно препоръча да се отстранят съществуващите пропуски и незадоволителните резултати по отношение на техническото равнище и икономическата ефективност на произ-

водството и особено за гарантирането на опазването на природната среда и преди всичко чистотата на Черно море по Южното крайбрежие и красотата на Странджа планина. Убедени сме, че строителството и експлоатацията на новия металургичен комбинат трябва да се съизмерва не с възможностите на днешния, а с изискванията на утрешния ден.

Накрая искам да поставя проблема за очертаващото се явно несъответствие в окръга между ускореното нарастване и развитие на селскостопанското производство и наличните мощности на предприятията „Родоп“ и „Сердика“ за преработване на селскостопанските произведения, главно на млякото и месото. Годишното и ежедневното производство на мляко и месо в окръга не може да се преработва с наличните физически и морално остарели мощности. Това налага потребностите на населението и стотиците хиляди наши и чужди туристи и летовници да се задоволяват с прехвърляне на допълнителни количества от близки и далечни окръзи. За решаването на тези проблеми са извършени необходимите предварителни проучвания и проектни решения.

Другарки и другари народни представители! Още веднъж от името на народните представители от Бургаски окръг изразявам пълно одобрение и безрезервна подкрепа на законопроектите за единния план за социално-икономическото развитие на страната и проектобюджета за 1983 г. — нова решителна крачка за изпълнение решенията на историческия Дванадесети конгрес на Българската комунистическа партия.

Благодаря за вниманието. *(Ръкопляскания)*

Председателстващ Атанас Димитров: Иам думата народният представител Бедрие Салиева.

Бедрие Салиева: Другарки и другари народни представители! С вълнение заставам пред вас, за да изразя по поръка на трудещите се от Търговишки окръг тяхната пълна подкрепа на политиката на Българската комунистическа партия и на нашата социалистическа държава.

Всичко, с което се гордее нашият край като равностойна частица на родината, дължим на априлската политика на партията. Благодарение на нея „Търговишки окръг направи историческа крачка от царството на изостаналостта в царството на прогреса“, както заяви др. Тодор Живков в словото си при откриването на Националния пионерски комплекс „Ястребино“.

За това цялата общественост и трудещите се от окръга са дълбоко благодарни на Централния комитет на Българската комунистическа партия и лично на нейния генерален секретар и председател на Държавния съвет на Народна ре-

публика България Тодор Живков. С неговото име ще останат свързани завинаги преломните моменти в социалистическото изграждане и развитие на окръга.

Оценките, които той направи при посещението си през м. септември 1979 г. в Търговишки окръг за равнището на цялостната наша работа, за състоянието на окръжната икономика и пътищата за нейното развитие, станаха програма за действие в многостранната дейност на окръжното партийно, държавно и обществено ръководство, в дейността на всички трудещи се и на нас — народните представители от окръга.

Сега, през годините на осмата петилетка, нашите мисли и дела са свързани наред с големите задачи, които постави Дванадесетият конгрес на Българската комунистическа партия, и с практическото осъществяване на поръчките, които ни даде др. Тодор Живков при последното си посещение, и с изпълнението на Комплексната програма за ускорено социално-икономическо развитие на окръга през осмата петилетка.

Раждането на тази програма е изключителен факт в историята на окръга, защото от неговото създаване досега не е имало такъв правителствен документ за нас, в който да намират решение основните проблеми във всички сфери на живота. Тя е още един плод на голямото внимание и специални грижи на Централния комитет и Министерския съвет за развитието на нашия край.

Трудещите се от окръга отговориха на всичко това с повишена трудова, политическа и социална активност, намерила израз в постоянно нарастващия принос за изпълнение на социално-икономическите задачи. Крайните резултати от работата станаха единствено мерило на всяка наша дейност и начинание.

Успешен е стартът на окръг Търговище в първите две години на осмата петилетка.

През 1981 г. осем дни предсрочно рапортувахме пред Централния комитет на Българската комунистическа партия за изпълнение на плана за социално-икономическото развитие на окръга.

С пълнокръвен творчески живот, наситен с добри начинания и резултати, живеят и се трудят и през тези дни трудещите се от нашия окръг. Повече от 48 бригади, 17 трудови колектива и 162 работници вече рапортуваха за изпълнени планове и обещания за текущата година и за двете години на петилетката. Ежедневно трудовите рапорти се увеличават.

Всички качествени показатели по плана за 1982 г. на окръга до момента са изпълнени. Преизпълнение се очаква и на основните обемни и натурални показатели в промишлеността, търговията, съобщенията и селското стопанство. Пре-

изпълняват се и всички разчети по критериите на Октомврийското съвещание. С над 12 млн. лева ще бъде преизпълнена чистата продукция, с повече от 15 млн. лв. съвкупната печалба, преизпълнението на обществената производителност на труда е с 8 на сто над планираната, а предвиденият годишен разчет за икономии на суровини, материали, горива и енергия бе изпълнен още през м. септември т. г. и ще бъде преизпълнен с над 4 млн. лв.

Зад постигнатите резултати се крие съществена работа по интензификация на нашата окръжна икономика чрез ускорено внедряване на научно-техническите постижения и челиния опит и успешното внедряване на новия икономически подход и неговия механизъм.

Тази благоприятна тенденция за развитие на икономиката вдъхва все по-голяма увереност, повече енергия и ентузиазъм у трудещите се от нашия окръг.

Аз самата като селскостопански труженик, работещ в сферата на животновъдството, искам да отбележа, че селското стопанство по-осезателно и определящо зае своето място в общия икономически напредък на окръга. Постигна се по-пълно укрепване на икономическия и техническия потенциал. Икономическият подход и неговият механизъм намери практическо приложение във всички звена и дейности на аграрно-промишлените комплекси.

Вече трета година всички аграрно-промишлени комплекси си осигуряват резултативен фонд работна заплата, в това число и аграрно-промишлените комплекси от планинската и полупланинската част на окръга.

С ускорен темп нарасна обемът на общата селскостопанска продукция. Увеличи се производството на зърно и животинска продукция. По показателите „среднодневен прираст“, „плодовитост“, „разход на фураж и труд“ в свиневъдството и птицевъдството окръгът се нарежда на челно място в страната.

Имаме още много неизползувани резерви за по-нататъшно развитие и увеличаване на селскостопанското производство. Но затова ни е нужна помощта на Националния аграрно-промишлен съюз, за да се пристъпи към изпълнение на разработките за отводняване и напояване.

По-пълно и с по-голяма отговорност се решава проблемът за самозадоволяване на селищните системи с основните селскостопански продукти.

Досега говорих за изминалия период, а сега сме длъжни да гледаме напред, към новата 1983 г.

След като внимателно се запознах с проектите за плана и бюджета за 1983 г., изразявам пълното си одобрение и поддържам внесените за обсъждане материали и показателите и тенденциите, заложили в тях.

Напълно съм съгласна, че с тях действително се създават необходимите планови предпоставки за творческо изпълнение на решенията на Дванадесетия партнен конгрес през 1983 г.

Убедена съм, че планът и бюджетът за следващата година и на нашия окръг като част от общия план и бюджет ще осигурят възможности за по-нататъшно ускорено социално-икономическо развитие.

Трудещите се от нашия окръг, както и целият български народ единодушно одобряват и поддържат решенията и документите на Ноемврийския пленум, който утвърди „Основните положения на партийната концепция за нов Кодекс на труда“, които са социално-политическата платформа за изработването на трудовата конституция в България. Тази грижа за трудовия човек вля нови сили у всеки от нас, тъй като партийната концепция за нов Кодекс на труда отговаря на нашите жизнени въпроси и потребности.

Ние добре разбираме, че изпълнението на плановете в решаваща степен ще зависи от нашия труд, инициативност и дисциплинираност. Ето защо сега, когато сме в крайния етап на разработване и приемане от трудовите колективи на насрещния план за 1983 г., усилията на трудещите се от окръга са съсредоточени към повишаване на ефективността и качеството на труда ни, към ускорено внедряване на научно-техническия прогрес, към постигане на по-високи трайни резултати с най-малко разходи на материални ресурси и жив труд, т. е. към постигането на критериите на Октомврийското съвещание от 1981 г.

Следвайки неотклонно и последователно конкретните указания на др. Тодор Живков за работата на кадрите от нашия окръг, стремежът е наред с отдаване дължимото на всички за постигнатите резултати да се полагат най-много старания и усилия да се видят пропуските и недостатъците, да се оцени това, което ние не сме свършили. А такива факти при нас не са изолирано явление. Наред с това имаме и много проблеми, някои от които искам да поставя на вашето внимание, за да се намери решение и да се включат в документите, които ще гласуваме на настоящата сесия.

Пътната мрежа в окръга и особено третокласната, е в много лошо състояние. Окръгът има разработена целева програма като неразделна част от Комплексната териториална програма, осигуряваща подобрене на състоянието на пътната мрежа. Съгласно тази програма ежегодно е необходимо инвестиране с около 6 млн. лв.

Изхождайки от сложността на пътната мрежа — силно пресечен район в полубалкана и относително големия ѝ размер, предвидените средства за 1983 г. са недостатъчни.

Ако с този темп подобряваме пътната мрежа в окръга, това означава, че за отсечките, по които ще се работи през 1983 г., ще има възможност да се погрижим отново след 25 години.

Също така години наред в окръга не се решава един основен проблем — водоснабдяването. От общо 203 населени места не са водоснабдени 55, а частично са водоснабдени 94. Направени са проучвания и водохващания, но поради ограничени лимити и средства изпълнението се забавя.

Усилията за водоснабдяване от други окръзи доведе до изразходване на наши сили и средства, без да има резултат. Необходимо е централните органи да излязат с нормативен документ за използването на водонзточниците, намиращи се в други окръзи.

Предлагам с утвърждаването на бюджета на Окръжния народен съвет в Търговище за 1983 г. Министерството на финансите да осигури допълнително 1 милион лв. за изграждане на водоснабдяване по стопански начин в селищните системи от четвърти и пети функционален тип, а за пътното строителство „Местни инициативи“ допълнително 3 млн. лв. И по двата проблема има от миналата година пълна проектна готовност.

Наред с това при нас съществува и един жизнено важен проблем — въпросът за хляба. В основната селищна система — Търговище, материалната база на Хлебозавода е морално и физически износена. Реалният капацитет се надхвърля с над 10 т хляб дневно и съоръженията не издържат. Проект за реконструкция има още от 1978 г., но тя ежегодно се отлага.

Хлябът не отговаря на нуждите по количество и асортимент, а качеството му от ден на ден все повече и повече се влошава. За целта е необходима спешна реконструкция и модернизация на Хлебозавода в Търговище веднага след 1 януари 1983 г., като средствата, осигурени за края на петилетката, трябва да се прехвърлят за 1983 и 1984 г.

Като правя всички тези предложения, аз отново изразявам своята подкрепа и одобрение на предложените проектоплан и проектобюджет за 1983 г. и ще гласувам за тяхното приемане.

Благодаря за вниманието. *(Ръкопляскания)*

Председателстващ Атанас Димитров: Последен от записалите се ще говори народният представител Марко Милев.

Марко Милев: Другарки и другари народни представители! Настоящата сесия на Осмо Народно събрание има високоотговорната задача да приеме законите за социално-

икономическото развитие и за държавния бюджет на страната през 1983 г. Отговорността е наистина голяма, защото ние приемаме план, с който се привеждат в действие решенията на Дванадесетия партиен конгрес, постановките и практическите подходи, разработени от др. Тодор Живков в неговите речи и доклади след конгреса.

Много ново има в характеристиката на разглеждания проектоплан. Но над всичко в него се очертава главната социално-икономическа задача на петилетката.

Силно изразената социална насоченост на плана осмисля и прави разбираеми от всеки усилията за повсеместна интензификация, за внедряване постиженията на научно-техническия прогрес, за прилагане нови начини на стопанисване и нови форми на организация на трудовия процес.

Съществено отличие на проектоплана е неговото формиране. То стана колективно, общонародно дело. Бяха създадени условия за широка, творческа дискусия и активно участие на трудовите колективи в работата по плана. Това позволи той да се изгражда реалистично и обвързано.

Работните групи на комисиите, в които са включени практически всички народни представители, взеха също активно участие в основните етапи от подготовката на плана. Внесоха се редица предложения още при формирането и разработването на плановите задачи. Така че проектите, които обсъждаме днес, са проекти, по които ние, народните представители, предварително сме работили. Ето защо това са зрели проекти, в които нуждите и възможностите на социално-икономическото развитие на страната на сегашния етап са претегляни многократно и прецизно, като са отчетени действителните възможности и са предвидени реални темпове и пропорции, които обезпечават интензивно развитие.

Другарки и другари народни представители! Подготовката на плана за 1983 г., обсъждането и формирането на основните принципи на новата трудова конституция несъмнено се съчетават с творчеството и инициативата във всеки колектив за решаване на основните стопански и социално-икономически задачи до края на годината и намират израз в настрелните планове на трудовите колективи.

Дойде времето за равностметка. Досегашните резултати от изпълнението на годишните задачи вдъхват оптимизъм, но място за успокоение няма.

Трудовият колектив на нашия машиностроителен комбинат „Балкан“ постигна добри резултати за двете години на петилетката. Надминахме критериите за изпълнение на държавната задача по основните показатели: съвкупната печалба — със 7,8 пункта; чистата продукция — с 6,1 пункта; обществената производителност — с 6,5 пункта; намаляване

разходите за материали — с 2,5 пункта; допълнително производство на стоки и услуги за населението за 3600 хил. лв.

Това ни радва, то е плод на труда и усилията на хората, на комунистите, на целия колектив. Тук особено важен е въпросът за мярката, за аршина, с който ще мерим утрешния ден. А това означава от свършено нови позиции да формираме целите и задачите и оценяваме своите резултати. Налага се строга и взискателна преценка на досегашната работа и да изведем на предно и водещо място проблемите на интензификацията. Погледът ни към тези проблеми открива много неизползувани резерви и редица недостатъци, чието превъзможване трябва да стане насъщна задача на всички, на целия трудов колектив.

Мисля обаче, че сме постигнали главното: налице е обстановка и резултати, които ни дават възможност да се занимаваме не с обикновеното изпълнение на плана, с „гонитбата на контролните цифри и държавни задачи“, а да си поставим значително по-високи цели.

Най-важното е, че на все по-широка основа можем да поставим и решаваме проблема за ефективността, че той става основен критерий за оценка на работата във всички звена, на всички кадри. Накратко: можем да издигнем за критерий не изпълнението на държавните задачи, не изпълнението на насрещните планове, които сега разработваме и ще приемем, а постоянната наша и на всички колективи работа и борба за разкриване на все нови и нови резерви и за постигане на по-добри резултати.

Това, което характеризира разглеждания проектоплан, е приложеният от Националната планова комисия нов подход при актуализиране на държавните задачи на основата на приетия от Народното събрание план за осмата петилетка.

Нещо повече, не е допуснато изземване на разкритите на този етап резерви от преизпълнение на годишните планови задачи. Всичко това придава подчертано демократичен характер на направеното и е още едно потвърждение на постановката за издигане ролята на петилетния план.

Това ни задължава да не се затваряме в рамките на годишните си задачи, а да видим как за изтеклите две години се изпълнява петилетният план и какво още не сме свършили, за да може да се гарантира досрочно изпълнение на петилетката.

Другарки и другари народни представители! Като изразявам съгласие и пълна подкрепа с така предложените показатели на плана и бюджета за 1983 г., искам да поставя на вашето внимание няколко въпроса.

Първият се отнася за характера и ролята на насрещния план.

Очевидно възможностите на икономическия, научния и кадровия потенциал на страната и в отделните трудови колективи са по-големи от заложеното в плановите задачи.

Заедно с това планът е и отворен — позволява с насрещните планове на основата на допълнително разкритите резерви да се повиши неговата социална и икономическа ефективност. От тази гледна точка той крие в себе си изключителни резерви и възможности за разгръщане на творчеството и инициативата във всеки трудов колектив.

Сега в нашите трудови колективи се разгръща работа за изготвяне на насрещните планове за 1983 г.

Под ръководството на партийните комитети се извършва сериозна организаторска и политическа работа за издигане ролята на насрещните планове, за тяхната добра подготовка на основата на девиза на Ловешката окръжна партийна организация — „Всички резерви в действие — максимални резултати навсякъде“, и за превръщане задачите за усъвършенстване социалистическата организация на труда и икономическия подход в конкретни задължения на колективите и бригадите. Опитът ни показва, че новият икономически механизъм не може да се внедри и да действа, ако не се разбере и почувствува от работниците, ако неговите принципи не се доведат в подходяща форма до всяка бригада. А това може да стане най-пълно и осезаемо само чрез бригадната стопанска сметка.

Считам, че тази технология при изграждане на насрещния план и идеята на нашия девиз най-добре се доближават до главното в решенията на Дванадесетия конгрес и до същността на икономическия подход.

Създадените благоприятни условия от приложението на новия икономически подход, а и самите обстоятелства налагат да реализираме дълбокия замисъл, огромните резерви, предимства и възможности на насрещното планиране. Тази голяма идея на партията, лично и на др. Тодор Живков, измина в своята реализация успешен, но противоречив път. Успешен — защото доказва в практиката своите предимства и възможности за достигане на високи резултати. Противоречив — защото многократно се допускаха деформации и отклонения от неговата същност и изисквания, което довеждаше до известна предпазливост и резервираност от страна особено на стопанските ръководства.

Това е резултат от невинаги осигурената стабилност и обоснованост на държавните задачи, от изземването на разкрити резерви в колективите, от допусканата несигурност и непостоянство в стимулирането, от подценяването на работническото участие в съставянето на насрещния план.

Не е доведена и докрай работата за утвърждаване на стопанските комбинати като основни структурни единици, за

тяхната самостоятелност, права и отговорности, допускат се все още случаи на необосновани корекции.

Такъв е случаят например с предприятието за кожени облекла в гр. Ловеч. Поради пренасочване на стоковия фонд на необезпечена с реализация износна продукция, е изменена държавната планова задача за съвкупната печалба в частта на данъка върху оборота, а планът за износа е останал непроменен.

Това едностранно изменение на държавната планова задача поставя в неблагоприятно положение предприятието в изпълнение на валутната програма. Правилно ще бъде, ако не се изменя планът по износа, да не се изменя и съвкупната печалба или двата показателя да се изменят взаимно-свързано.

И още нещо, новият насрещен план, неговото формиране и изпълнение извършваме сега в условията и в съответствие с принципните постановки, разработени в партийната концепция за нов Кодекс на труда, в който са очертани мястото и качествено новата роля на трудовия колектив.

В този смисъл целите, които искаме да постигнем с насрещния план, задачите, които си поставяме, правят абсолютно недопустими тези слабости.

Вторият въпрос се отнася до промените в материално-техническата база, до обновяването на техниката и технологията. На територията на нашия окръг и в нашия комбинат са създадени основните мощности на страната за производство на градивни елементи (модули) за задоволяване потребностите на Националния транспортен комплекс за производство на кари.

През последните години в тази насока при нас се извърши немалко. Разработихме и практически реализирахме сравнително добри работни програми за развитие и издигане техническото ниво на елементната база на каростроенето. Те се оказаха полезна основа за по-перспективни виждания и правилни практически действия. Въпреки направеното не можем да бъдем доволни от темповете и мащабите, с които се изменят материално-техническите и технологичските условия на труда в нашия комбинат.

Съзнавайки своите отговорности в развитието на най-важните компоненти на елементната база на каростроенето, а така също и на осигуряването на ресурси от търсена и ефективна продукция за износ, усилията ни са насочени за ускоряване на бележаната специализация и създаване на ефективно и особено висококачествено производство на възли и агрегати за кари, конкурентоспособни на външните пазари.

Третият въпрос, който искам да поставя, се отнася до кадрите.

Главният проблем е нашата и на всички нагласа и способност да мислим по новому.

Нерядко причина за незаинтересуваност, особено при ръководните кадри, е консерватизмът, стремежът за поддържане на създаден вече престиж, на чувство за сигурност при изпълнение на рутинна дейност.

Критерий за оценка дейността на всеки ръководител трябва да бъде личният принос за повишаване интелектуалните мощности на звената и кадрите, за които отговаря.

И по-нататък. Необходимо е да преодолеем съществуващото противоречие между нарасналите изисквания към кадрите и нивото на тяхната квалификация и диспропорцията между потребностите от висококвалифициран труд и възможностите за реализация. Работата засега не е довела до такива темпове, с които образователната и квалификационната структура да се доближат плътно до изискванията за ефективно прилагане на научно-техническия прогрес, до стабилизиране на станалите дефицитни професии.

Днес много по-лесно и по-бързо може да се разработи нова техника или технология, отколкото да се подготвят голям брой хора, способни активно и ефективно в икономическо отношение да работят с тази нова техника и технология.

И още нещо — в сложната система на взаимоотношения и отговорности централна роля принадлежи на инженерно-техническите кадри. По същество те определят главното в съдържанието на управляващата част на кадровия потенциал. В много случаи грубият технократизъм и недооценяването на потребностите от широка гама организационно-икономически знания могат да нанесат вреда. Необходимо е да бъдат поставени на преоценка въпросите за усъвършенстване характеристиката на модела на бъдещия инженер.

Разрешете накрая да направя някои предложения. Те се отнасят до решаването на някои проблеми с питейната вода на окръга и за гр. Плевен.

Въпреки извършеното в изграждането на нови водоснабдителни групи, реконструкция на водопроводната мрежа и създаването на собствени водонизточници в редица промишлени предприятия сериозни трудности се срещат при задоволяване нуждите с питейна вода на градовете Ловеч и Троян, като засега са обезпечени едва 57 на сто.

За решаване на проблемите е необходимо Държавният комитет за планиране да обсъди и да утвърди генералната сметка и етапите на строителството и да включи в плана обект „Допълнително водоснабдяване“ на Ловеч, Троян и Плевен от язовир „Черни Осъм“ с годишна задача още през 1983 г.

Другарки и другари народни представители! Накрая, като ви благодаря за вниманието, заявявам, че ще гласувам за

проектите за плана и бюджета за 1983 г. с убеждението, че те означават нова крачка към всичко онова, към което се стремим и в името на което нашите избиратели са ни изпратили в тази зала. (*Ръкопляскания*)

Председателстващ Атанас Димитров: Желает ли още някой народен представител да се изкаже или да направи предложение? — Няма желаещи.

Пристъпваме към първо гласуване на законопроектите.

Моля народните представители, които приемат по принцип законопроекта за единния план за социално-икономическото развитие на Народна република България през 1983 г., да гласуват.

Против има ли? — Няма.

Въздържали се? — Няма.

Законопроектът се приема на първо гласуване единодушно.

Пристъпваме към гласуване на законопроекта за държавния бюджет на Народна република България за 1983 г.

Народните представители, които приемат по принцип законопроекта, моля да вдигнат ръка.

Има ли против? — Няма.

Въздържали се? — Няма.

Законопроектът се приема на първо гласуване единодушно.

Преди да се поставят на второ гласуване, двата законопроекта се предоставят на постоянните комисии на Народното събрание за допълнително обсъждане във връзка с направените предложения.

Другарки и другари! Преди да закрия заседанието, ще направя две съобщения: членовете на Комисията по общественно-икономическото развитие и на Законодателната комисия се свикват на съвместно заседание в западната зала на първия етаж веднага след приключване на това заседание за допълнително обсъждане на законопроекта; и второ съобщение — Комисията по социалната политика също непосредствено след заседанието ще проведе свое заседание в източната зала на първия етаж.

С това приключи второто заседание на Народното събрание. Следващото ще се състои днес от 15 часа.

Закривам заседанието.

(Закрито в 12 ч. и 30 мин.)